

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ДО ЗАХИСТУ
завідувач кафедри туристичного
бізнесу та країнознавства
доц. Парфіненко А. Ю.

Кваліфікаційна робота магістра

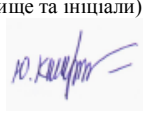
на тему: «Вплив національних моделей модернізації на
зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії»

Виконала: студентка 2 курсу, групи УКС-61
Спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації, регіональні студії»

 Полякова Ольга Володимирівна
(прізвище та ініціали)

Керівник: к. пол.н., доц. Панасенко Г. С.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: к. пол.н., доц. Калюжна Ю. І.

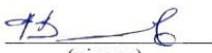
(прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії:

(підпис)

Веліов Фаріз
(прізвище та ініціали)

Харків – 2023 року

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження національних моделей модернізації країн Східної Азії	
1.1. Модернізація як об'єкт міжнародно-політичних досліджень	6
1.2. Понятійно-категоріальний апарат дослідження	10
1.3. Соціально-політичний та економічний профіль регіону	14
Розділ 2. Аналіз основних тенденцій модернізації країн Східної Азії	
2.1. Історичні особливості формування концепції модернізації регіону	26
2.2. Національні особливості модернізації східноазійського суспільства	31
2.3. Аналіз проблемних полів регіону	42
Розділ 3. Проблеми та перспективи українсько-східноазійського співробітництва	
3.1. Нормативно-правова база та основні етапи розвитку азійського вектора	53
3.2. Основні напрямки та проблеми співробітництва	58
3.3. Прогнозування пріоритетних напрямків взаємодії: вплив національних моделей	69
Висновки	82
Список використаних джерел	85
Додатки	98

АНОТАЦІЯ

Полякова О. В. Вплив національних моделей модернізації на зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії.

Робота присвячена аналізу та опису сутності та особливостям національних моделей модернізації і різних її аспектів в кожній країні Східної Азії. Досліджено ключові фактори, які впливають на успішність модернізації в країнах регіону. Надано оцінку результатам впливу модернізації. Проаналізовано економічне зростання, покращення життєвого рівня населення, політичних трансформацій, змін у соціальній сфері та інших аспектів. Розроблено рекомендації та стратегії для подальшої модернізації. Спрогнозовано проблеми та перспективи українсько-східноазійського співробітництва.

ABSTRACT

Polyakova O. V. The influence of national models of modernization on the foreign policy strategies of the countries of East Asia.

The work is devoted to the analysis and description of the essence and features of national models of modernization and its various aspects in each country of East Asia. The key factors influencing the success of modernization in the countries of the region were studied. The results of the impact of modernization have been evaluated. Economic growth, improvement of the standard of living of the population, political transformations, changes in the social sphere and other aspects are analyzed. Recommendations and strategies for further modernization have been developed. Problems and prospects of Ukrainian-East Asian cooperation are predicted.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) другий (магістерський)

Напрямок підготовки _____

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри
туристичного бізнесу та
країнознавства
доц. Парфіненко А.Ю.

“15” грудня 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

Полякової Ольги Володимирівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: «Вплив національних моделей модернізації на
зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії»

керівник роботи Панасенко Г. С., к.пол.н., доцентка
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “07”.08.2023 року №4002-5/1677

2. Строк подання студентом роботи 24.11.2023 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити

Описати модернізацію як об'єкт міжнародно-політичних досліджень, охарактеризувати понятійно-категоріальний апарат дослідження та соціально-політичний та економічний профіль регіону; показати історичні особливості формування концепції модернізації регіону та національні особливості модернізації східноазійського суспільства, проаналізувати проблемні поля регіону; проаналізувати нормативно-правову базу та основні етапи розвитку азійського вектора, основні напрямки та проблеми співробітництва та зробити прогноз пріоритетних напрямків взаємодії.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ
2.	РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІ
3.	РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-СХІДНОАЗІЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

5. Дата видачі завдання 04.09.2023 р.

Студентка

 підпис

Ольга ПОЛЯКОВА
 ініціали, прізвище

Керівник роботи

 підпис

Ганна ПАНАСЕНКО
 ініціали, прізвище

ВСТУП

Актуальність дослідження. Вплив національних моделей модернізації на зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії є важливим і актуальним в контексті сучасних геополітичних та економічних викликів. По-перше, через економічну динаміку регіону: Китай, Японія, Південна Корея та інші активно розвиваються економічно і впроваджують модернізаційні програми. Східна Азія є одним з найбільш швидкозростаючих регіонів у світі й розуміння того, як ці модернізації впливають на їх зовнішню політику, може допомогти прогнозувати майбутні геополітичні зрушення. По-друге, геополітичне положення: Східна Азія займає ключове геополітичне положення, і взаємодія між країнами регіону має величезний вплив на міжнародну стабільність. По-третє, геостратегічні конфлікти. Регіон стикається з рядом геостратегічних викликів, таких як питання територіальної цілісності, контроль над ресурсами та участь у міжнародних економічних блоках – важливим є те, як ці країни реагують на такі виклики. По-четверте, технологічний прогрес, що впливає на військові, економічні та інші аспекти зовнішньої політики – дослідження є корисним для розуміння взаємодії країн у цифрову епоху. По-п'яте, глобальні виклики: пандемії, зміни клімату та технологічні загрози, вимагають спільних зусиль для вирішення, тому вивчення зовнішньополітичних стратегій в контексті модернізації продемонструє, наскільки готові країни Східної Азії до співпраці у вирішенні цих викликів.

Об'єкт дослідження – вплив національних моделей модернізації на зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії (КНР, КНДР, Південна Корея, Японія, Монголія).

Предмет кваліфікаційної роботи – стратегії, політики та практики, які країни Східної Азії використовують для досягнення економічного, соціального, політичного та культурного розвитку; аспекти і взаємозв'язки між національними моделями модернізації та зовнішньополітичними стратегіями зазначених країн.

Мета роботи – розуміння та пояснення процесу модернізації, який відбувається в регіоні Східна Азія (шляхом аналізу зовнішньополітичних пріоритетів й міжнародних партнерств і відносин; прогнозування майбутніх розвитків для країн; вивчення геополітичного впливу та розуміння внутрішніх модернізаційних процесів; оцінка впливу модернізації на соціально-економічний розвиток).

Для досягнення мети планується розв’язання наступних **завдань**:

- проаналізувати та описати сутності та особливості національних моделей модернізації;
- вивчити особливості та різних аспектів модернізації в кожній країні Східної Азії;
- дослідити ключові фактори, які впливають на успішність модернізації в країнах регіону;
- оцінити результати впливу модернізації;
- проаналізувати економічне зростання, покращення життєвого рівня населення, політичних трансформацій, змін у соціальній сфері та інші аспекти;
- розробити стратегії для подальшої модернізації країн регіону;
- оцінити проблеми та перспективи українсько-східноазійського співробітництва.

Методологія досліджень. У роботі застосовані загальнонаукові методи пізнання (аналіз і синтез, системний підхід, типологізації, класифікації), а також спеціальні (проблемно-тематичний, хронологічний, порівняльно-історичний, аналітичний, описовий). При дослідженні проблеми також використано методи прогнозування та моделювання.

Практична значущість дослідження полягає в розробці ефективних стратегій та ідентифікації кращих практик та найбільш перспективні напрямки для розвитку для країн Східної Азії задля удосконалення внутрішніх модернізаційних програм та зовнішньополітичних стратегій; покращенні глобальної та регіональної стабільності шляхом передбачення

можливих ризиків та сприянні розвитку стратегій збалансованого зовнішньополітичного курсу аби уникнути конфліктів та сприяти стабільності в регіоні; виявленні області спільного інтересу та сприянні формуванню спільних проєктів та ініціатив між країнами Східної Азії та їхніми міжнародними партнерами, що може підсилити економічні, політичні та культурні зв'язки між країнами; привертанні інвестицій та розвитку, а також внесок у глобальний діалог та обговорення.

Структура кваліфікаційної магістерської роботи: складається з трьох розділів, висновків, містить 96 сторінок тексту, 11 таблиць, 9 рисунків, 9 додатків. Список використаних джерел включає 123 найменування, з них 35 – електронні джерела.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

1.1. Модернізація як об'єкт міжнародно-політичних досліджень

Модернізація включає аналіз політичних процесів, економічного розвитку, соціальних змін, культурних трансформацій та взаємодії міжнародних акторів у контексті модернізаційних процесів і розглядається як процес, що може мати різні наслідки для політичних систем, включаючи зміну владних структур, розвиток демократії, зміну зовнішньої політики, інституційну реформу, розширення громадянських свобод та прав людини.

Модернізація означає процес перетворення суспільства в напрямку більш розвиненої, сучасної та індустріалізованої форми. Вона часто пов'язується з економічним розвитком, технологічними змінами, політичними реформами та соціокультурними трансформаціями.

Міжнародно-політичні дослідження модернізації зосереджуються на впливі модернізаційних процесів на політичні системи країн і на міжнародні відносини шляхом розгляду політичних інститутів, правової системи, демократичних процесів, ролі громадськості та інших факторів, що впливають на модернізацію політичних систем [4].

Певна кількість наукових праць, статей і монографій присвячена аналізу впливу модернізації на зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії. Інститути та університети активно здійснюють дослідження в цьому напрямку. Дослідження впливу модернізації на зовнішню політику також стали об'єктом уваги міжнародних організацій, які вивчають геополітичні та економічні тенденції у регіоні.

Дослідження Східної Азії здійснюють різні групи інституцій та науковці з усього світу. Багато університетів та наукових центрів зосереджуються на дослідженнях з питань політики, економіки, культури та інших аспектів Східної Азії. Вони проводять наукові роботи, організовують конференції та

публікують наукові статті та книги. Існують різні міжнародні і незалежні дослідницькі організації, такі як Міжнародне агентство з розвитку, Міжнародний валютний фонд, Організація економічного співробітництва та розвитку, які проводять дослідження з питань економічного розвитку та політики в Східній Азії, та спеціалізуються на дослідженні питань, пов'язаних з Східною Азією. Вони проводять аналіз політичних, економічних, соціокультурних та інших аспектів регіону. Багато наукових журналів та видавництв публікують дослідження, присвячені Східній Азії [2, 3, 77, 95].

Дослідження Східної Азії мають велике значення для розуміння динаміки розвитку регіону, виявлення викликів та можливостей, а також для формування політичних, економічних та соціальних рекомендацій для країн Східної Азії та міжнародного співробітництва через вивчення стратегій економічного зростання, стимулювання інвестицій, розвитку промисловості, торгівлі, фінансової системи, інновацій та науково-технологічного розвитку.

Важливою складовою вивченості теми дослідження є також медійний відгук, що включає публікації у впливових міжнародних та регіональних виданнях, а також обговорення теми в експертних програмах та конференціях. Варто відмітити, що проблеми, пов'язані із зовнішньополітичним впливом модернізації, часто стають об'єктом політичних обговорень та дебатів на рівні урядових та міжнародних форумів [72–74]. Таким чином, існує постійний інтерес до розуміння, як модернізаційні зусилля впливають на зовнішню політику країн Східної Азії.

Дослідження модернізації допомагають краще розуміти та прогнозувати політичні процеси та дають можливість аналізувати зміни, що відбуваються в суспільстві й політичній системі під впливом модернізаційних процесів; дозволяють розкрити зв'язки між економічним розвитком, політичними реформами та соціокультурними змінами. Вони аналізують, як економічні трансформації впливають на політичні структури і процеси, а також як

політичні реформи сприяють або гальмують економічний розвиток [37, 38, 55].

Також дослідження модернізації допомагають розуміти взаємодію міжнародних факторів і модернізаційних процесів. Вони аналізують вплив зовнішніх акторів, таких як міжнародні організації, економічні блоки та інші країни, на модернізаційні процеси в конкретній країні або регіоні. Ще вони вивчають роль транснаціональних акторів, глобальних трендів та міжнародного права у модернізації політичних систем; дозволяють прогнозувати можливі політичні наслідки модернізаційних процесів. Аналізуючи динаміку модернізації, дослідники можуть виявити потенційні конфлікти, напруженості та виклики, які можуть виникнути в результаті змін. Це дозволяє розробляти стратегії та політичні рекомендації для країн і регіонів [14, 97, 100, 105].

Можна зазначити, що World Bank досліджує причини економічного зростання країн Східної Азії і аналізує їхній досвід модернізації; Eva Paus, Penelope B. Prime та Jon D. Erickson розглядають досвід модернізації Японії, Південної Кореї, Тайваню та Гонконгу, які часто називають "азійськими тиграми", і аналізують фактори, що сприяли їхньому успіху; R. N. Lai досліджує швидке економічне зростання країн Східної Азії, його вплив на світову економіку та геополітичний ландшафт; M. Jansen пропонує глибокий огляд історії Японії та її трансформації в сучасну індустріальну державу; Y. Park, H. Patrick та K. Lieberthal. пропонують систематичний огляд моделей модернізації в регіоні Східної Азії, зокрема в Японії, Кореї, Тайвані та Китаї, та аналізують економічний зріст, інституційну реформу та глобалізаційні виклики; Y. Park, Dwight H. Perkins та K. Shin аналізують роль інституцій, політичного контексту та економічних стратегій у моделі модернізації країн Східної Азії з підкресленням післякризового періоду; Y. Nakamura та M. Schulz озглядають теоретичні підходи до модернізації та розвитку країн Східної Азії, аналізує роль держави, громадянського суспільства тощо; A. Амартья та Р. Менон досліджують вплив держави на економічний

розвиток країн і роль держави в модернізації Східної Азії; Клод Авлі-Лесер. пропонує теоретичний підхід до дослідження політики модернізації та еволюції держави в країнах Азії та Іспанії; П. Голланд і Д. Соскіс вивчає різні моделі капіталізму і є корисною для розуміння різних шляхів модернізації країн Східної Азії; Б. Філіпсен та М. Тага аналізують специфічні аспекти моделі розвитку Східної Азії та причини економічної кризи [101–114].

Українські вчені також зробили свій внесок у дослідження національних моделей модернізації країн Східної Азії: М. Безкоровайний проводить порівняльний аналіз модернізації державно-політичних інститутів у Китаї та Японії; Л. Стельмашук та О. Полтавець аналізують модернізацію суспільства та культури в країнах Східної Азії; Л. Стельмашук аналізує процеси політичної модернізації в країнах Східної Азії та їх вплив на міжнародні відносини тощо. Також П. М. Ігнат'єв, М. Г. Капітоненко, С. В. Кононенко, І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан, С. Корсунський, С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко, Є.В. Марцун, Т. В. Орлова, С.В. Пронь, І. Шишкін, В. Ярмоленко, В. А. Зигар, В. Новіков, С. Радзієвська, І. Ус, Д. Покришка досліджували різні аспекти регіону [24, 27, 30, 31, 33, 37, 43, 48, 56, 69, 70, 75, 81, 88].

Таким чином, дослідження модернізації як об'єкта міжнародно-політичних досліджень є важливим і актуальним напрямом в сучасній науці задля: розуміння внутрішніх модернізаційних процесів, оскільки це включає в себе розуміння економічних, політичних, соціокультурних і технологічних тенденцій, що визначають внутрішні перетворення; оцінки впливу модернізації на соціально-економічний розвиток, а саме, які конкретні аспекти модернізації впливають на соціальний і економічний розвиток країн Східної Азії; аналізу зовнішньополітичних пріоритетів, враховуючи внутрішні модернізаційні зусилля; вивчення геополітичного впливу й аналізу міжнародних партнерств і відносин; розробки рекомендацій для урядів країн Східної Азії, спрямованих на покращення внутрішніх модернізаційних

процесів та оптимізацію зовнішньополітичних стратегій, і прогнозування майбутніх розвитку.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Східна Азія є одним з ключових регіонів у світі, що впливає на геополітичні та економічні процеси. Вивчення модернізаційних процесів у країнах Східної Азії дозволяє аналізувати їхню роль у світовій політиці, міжнародних конфліктах та співпраці з іншими країнами. Країни Східної Азії входять до різних регіональних та міжнародних економічних організацій, таких як АСЕАН, Регіональна вільна торгівля, Тихоокеанське економічне співробітництво тощо. Східна Азія є регіоном, де існують геополітичні напруги та конфлікти. Культурний обмін та дипломатія є важливими аспектами взаємовідносин країн Східної Азії з іншими країнами.

Досліджуючи понятійно-категоріальний апарат у межах нашої теми, варто зупинитись на: моделях та внутрішніх аспектах модернізації, геополітичній та регіональній взаємодії, міжнародному партнерстві та співпраці, політичних та економічних викликах, впливі на регіональну та глобальну стабільність.

Дослідження вивчає взаємодію країн Східної Азії з міжнародними партнерами, включаючи дипломатичні відносини, торговельні угоди, участь у міжнародних організаціях та інші форми співпраці, аналізуючи, як політичні та економічні виклики, які виникають на шляху модернізації, впливають на формування зовнішньополітичних стратегій та позицій країн [69–84, 86–88]. Ці аспекти об'єднуються в предметі дослідження, який дозволяє глибше розуміти взаємодію між внутрішніми модернізаційними процесами та зовнішньополітичними стратегіями країн Східної Азії.

Важливим є розуміння національних стратегій та моделей, які країни Східної Азії використовують для внутрішньої модернізації своїх економік, політичних інституцій, соціальних систем і технологічних секторів, вивчивши внутрішні виклики, які стимулюють потребу у модернізації, такі як

економічні аспекти, соціокультурні зміни, політичні та технологічні тенденції [3, 4, 12, 14, 15, 19, 21, 72, 73]. Далі – аналіз глобального та регіонального зовнішнього середовища, в якому діють країни Східної Азії, що включає геополітичні відносини, економічні партнерства, конфлікти, а також тенденції в міжнародній торгівлі та економічному розвитку [27, 33, 69]; як країни Східної Азії взаємодіють з іншими державами, міжнародними організаціям, та участь у різних геополітичних, економічних та соціальних ініціативах; як саме внутрішні модернізаційні зміни впливають на формування та реалізацію зовнішньополітичних стратегій країн Східної Азії [30, 32, 35, 43, 56, 100, 105].

Потрібним є порівняльний аналіз різних країн Східної Азії для визначення спільних та відмінних рис в їхніх моделях модернізації та відповідних зовнішньополітичних стратегіях. Розуміння національних моделей модернізації дозволяє визначити успішні стратегії та інструменти, які впливають на зростання економіки та покращення життєвого рівня населення, що дає змогу враховувати та адаптувати найкращі практики для досягнення стійкого економічного розвитку.

Міжнародно-політичні дослідження в межах теми, прив'язані змінам у суспільстві, включаючи зміни в освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті, демографічній ситуації, житловому секторі, культурі та інших сферах; вивченню політичних трансформацій, розвитку політичних інститутів, системи влади, політичної партійної системи, громадянського суспільства та участі громадян у політичному процесі; аналізу змін у культурній сфері, зокрема в мистецтві, літературі, кіно, музиці, масовій культурі, способах життя та цінностях [117].

Дослідження національних моделей модернізації країн Східної Азії вимагає використання певних теоретико-методологічних засад:

1. Контекстуалізація.
2. Порівняльний підхід.
3. Системний підхід.

4. Акторний підхід.
5. Інституціональний підхід.
6. Мультидисциплінарний підхід.

Розуміння і дослідження національних моделей модернізації країн Східної Азії потребує урахування їхнього історичного, культурного, економічного та політичного контексту. Важливо враховувати унікальні особливості кожної країни та їх вплив на модернізаційні процеси.

Застосування порівняльного підходу дозволяє виявити спільні та відмінні риси національних моделей модернізації країн Східної Азії і зрозуміти, які фактори та стратегії впливають на результативність модернізаційних процесів [83].

Дослідження потребує системного підходу, оскільки модернізація включає в себе взаємодію різних сфер, таких як політика, економіка, культура, соціальна сфера тощо, а отже, ці сфери взаємопов'язані та взаємозалежні елементи модернізаційного процесу.

Дослідження національних моделей модернізації передбачає вивчення ролі різних акторів, таких як держава, політичні партії, громадські організації, громадськість, бізнес-сектор та інші зацікавлені сторони. Важливо, як ці актори взаємодіють, як вони формують політику, стратегії та реалізують модернізаційні процеси. Це сприяє розумінню, які суб'єкти мають вплив на модернізацію, як вони взаємодіють між собою та які фактори впливають на їхні дії [83].

Також дослідження національних моделей модернізації включає аналіз інституційних рамок, які впливають на модернізаційні процеси (політичні інституції, правова система, економічні інститути та інші формальні та неформальні правила гри), і вимагає використання різних дисциплінарних підходів, таких як політична наука, економіка, соціологія, культурологія, антропологія та інші. Вивчення інституціональних аспектів допомагає розкрити, які механізми впливають на прийняття рішень, розподіл ресурсів та впровадження модернізаційних політик, а інтеграція різних дисциплін

дозволяє збагатити розуміння модернізаційних процесів та їх впливу на суспільство та політику [105].

Наприклад, національні моделі модернізації країн Східної Азії відрізняються в залежності від країни та її історичного та культурного контексту.

1. Японська модель. Країна відома своєю швидкою та успішною модернізацією після Другої світової війни, є однією з найвідоміших і успішних у Східній Азії, що включає: спільну працю держави та приватного сектора, експортно-орієнтоване промислове виробництво, інвестиції в освіту та дослідження, систему "кайдзен" та якість, консенсус та соціальну стабільність.

2. Китайська модель. Китай здійснив вражаючу економічну трансформацію протягом останніх десятиліть. Китайська модель відзначається поєднанням державного планування та ринкових механізмів. Велика увага приділяється інвестиціям у великі проєкти інфраструктури, експортно-орієнтованому виробництву, розвитку технологій та стимулюванню внутрішнього споживання (додаток Д).

3. Південнокорейська модель. Країна також досягла значного економічного зростання та модернізації. Її модель включає в себе державне планування, підтримку високих технологій, промислову політику та активний експорт; велику увагу приділено освіті та розвитку людського капіталу.

Таким чином, дослідження модернізаційних процесів дозволяє аналізувати соціальні трансформації та вплив модернізації на рівень життя населення, стан освіти, охорони здоров'я, культурний розвиток та інші аспекти соціальної сфери, що допомагає розробляти стратегії для покращення соціального благополуччя та якості життя. Вивчення національних моделей модернізації Східної Азії допомагає розуміти роль цих країн у глобальному контексті та їхні взаємовідносини з іншими країнами.

1.3. Соціально-політичний та економічний профіль регіону

Східна Азія включає в себе різноманітні країни з різними соціальними профілями. Однак можна виділити деякі загальні ознаки соціального профілю цього регіону: культурна різноманітність, великі міські центри, висока густота населення, великий рівень освіченості й економічний розвиток.

Східна Азія має велику культурну різноманітність, з різними етнічними групами, мовами, релігіями та традиціями. Наприклад, Китай, Японія, Південна Корея мають свої унікальні культурні особливості

Регіон має кілька великих міських центрів, таких як Токіо, Сеул, Шанхай, Гонконг. Ці міста відомі своїм високим рівнем розвитку, сучасною інфраструктурою, технологічними інноваціями та культурними закладами.

Багато країн Східної Азії мають високу густоту населення через обмежену територію та велику кількість людей і високий рівень освіченості та ставлять великий акцент на освіту. Це створює виклики для міського планування, житлової інфраструктури та соціальних послуг, але наприклад, Японія та Південна Корея відомі своєю високою якістю освіти та успішними системами навчання.

Таблиця 1.1.

Країни, які найчастіше страждають від землетрусів (1990–2022 рр.)

Країна		Кількість зареєстрованих землетрусів
Китай		182
Індонезія		161
Іран		108
Японія		94
США		77
Туреччина		58
Індія		57
Філіппіни		52

Джерело: [77]

Основними ознаками економічного розвитку Східної Азії є: високий темп зростання ВВП, індустріальний та технологічний розвиток, іноземні

інвестиції та експорт, інфраструктурний розвиток (транспортні мережі, енергетика, телекомунікації, міська інфраструктура). Економічні показники країн Східної Азії відрізняються залежно від країни та її економічного розвитку [45, 51, 54, 73, 75, 97, 104, 107, 114].

Китай, Японія, Південна Корея, Тайвань демонструють високий темп економічного зростання протягом останніх десятиліть (додаток Е). Вони досягають значних темпів росту ВВП, що сприяє поліпшенню життя населення та зростанню доходів. Тайвань славиться своєю високою швидкістю Інтернету та широкою доступністю бездротового зв'язку. Країна виробляє та розвиває високотехнологічне обладнання для телекомунікаційного сектору. Розвиток телекомунікаційної інфраструктури в Східній Азії є важливим елементом створення конкурентоспроможного економічного середовища, підтримки інновацій та забезпечення зв'язку в сучасному світі. Основні показники економіки КНР представлені на рис. 1.1.

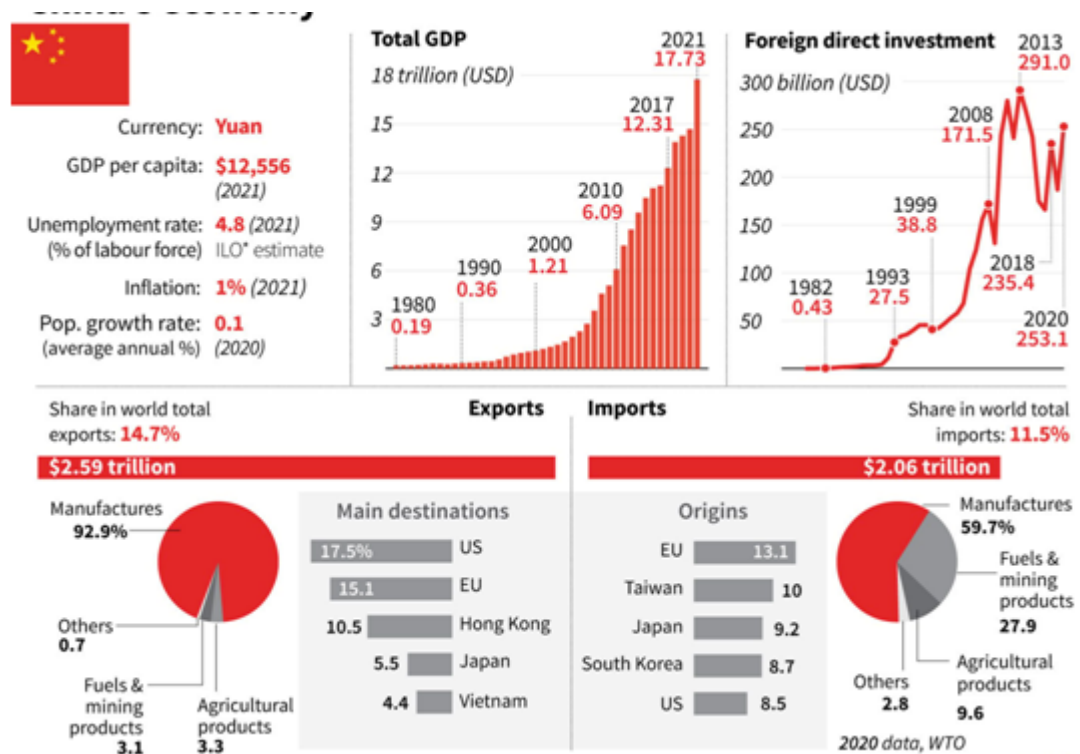

Рис. 1.1. Показники економіки Китаю станом на 2021 рік [2]

Стратегічні об'єкти та підприємства перебувають у власності держави.

У 2022 році. ВВП на душу населення за розрахунками склав \$12,6 тис.

Станом на сьогодні можна охарактеризувати перші дев'ять місяців 2023 року для КНР наступим чином: промислове виробництво збільшилося на 4% (найвищий ріст спостерігався у видобувній сфері (+1,7%), обробній промисловості (+4,4%), виробництві обладнання (+6%), виробництві та передачі електроенергії (+3,5%) і високотехнологічному виробництві (+18,2%); зростання у сфері послуг (найвища динаміка у галузі проживання та харчування (14,4%), передачі інформації, програмного забезпечення та ІТ (+12,1%), лізингу та бізнес-послуг (9,5%), а також транспортних, складських та поштових послуг (+7,5%)); сільське господарство (зокрема, землеробство, тваринництво, лісівництво та рибальство) відзначалося загальним обсягом літнього збору зерна на рівні 146,13 млн т (-0,9%) та раннього рису в кількості 28,34 млн т (0,8%). Заготовлено 69,74 млн т м'яса (свинина, яловичина, баранина, птиця) із зростанням на 3,9%; ВВП – 91,302 трлн юанів (12,5 трлн доларів США), зростаючи на 5,2%; первинна промисловість – 5,6 трлн юанів (збільшення на 4%), вторинна – 35,3 трлн юанів (зростання на 4,4%), третинна – 50,2 трлн юанів (підвищення на 6%); сума прямих іноземних інвестицій в економіку Китаю становила 919,97 млрд юанів (128 млрд доларів США); міжнародні валютні резерви Китаю, які є найбільшими у світі, налічують \$3,308 трлн.; обсяг дорогоцінних металів у резервах склав 1948 тонн; темп інфляції склав 0,4%.; рівень безробіття становить 5,3%.; середній річний дохід на душу населення в Китаї складає 29,398 юанів, зростаючи номінально на 6,3%, що еквівалентно \$4049 за офіційним обмінним курсом; обсяг зовнішньої торгівлі Китаю становив 30,8 трлн юанів (приблизно \$4,4 трлн), що на 0,2% менше порівняно з відповідним періодом попереднього року; експорт зріс на 0,6% до 17,6 трлн. юанів (\$2,5 трлн), тоді як імпорт зменшився на 1,2%, складаючи близько 13,2 трлн юанів (приблизно \$1,9 трлн) (додатки Ж, К); позитивне сальдо зовнішньої торгівлі склало 4,4 трлн юанів (приблизно \$0,63 трлн) [3].

Натомість ВВП Південної Кореї характеризується значним ростом, що дозволив країні стати однією з найрозвиненіших у світі. Відмічається

високий рівень технологічного розвитку та інноваційних виробництв, а також великі обсяги експорту автомобілів, електроніки та інших високотехнологічних товарів. Південна Корея завершила рік пандемії COVID-19 дещо меншим падінням, ніж очікувалося, оскільки стійка торгівля та відносні успіхи країни у боротьбі з коронавірусом допомогли скоротити збитки, завдані економіці [81].

ВВП у 2020 році скоротився на 1%, згідно з даними Банку Кореї, які виявилися трохи кращими, ніж спрогнозоване економістами скорочення на 1,1%. Скорочення є найменшим серед членів Організації економічного співробітництва та розвитку [73]. Росія за рахунок надання знижок на 24% збільшила постачання до Південної Кореї 2022 року, потіснивши основного гравця на цьому ринку — Австралію.

У березні 2023 року Міністерство торгівлі та промисловості Південної Кореї повідомило про проєкт із залучення 150 компаній та \$234 млрд інвестицій для створення до 2042 року у столичному регіоні найбільшого у світі мікроелектронного кластера [94]. Також повідомлялося про плани щодо будівництва п'яти високотехнологічних заводів з виробництва чіпів.

У світлі четвертого технологічного переходу для країни стало важливим розвивати сектори, не пов'язані з пам'яттю, конкуруючи з тайванською TSMC та іншими компаніями. Крім того, екосистема корейської напівпровідникової промисловості має суттєві вразливості у робочій силі, матеріалах, компонентах та устаткуванні. За оцінками профільного міністерства, у найближчі 10 років галузі знадобиться приблизно 150 тис нових кадрів.

Розмір мінімальної оплати праці в поточному році – \$1333. Рівень безробіття в Південній Кореї виріс до найвищого за останні 20 років, підскочивши до 5,4% у січні 2021 р. з 4,5%, і досяг найвищого рівня з часів азійської фінансової кризи [73].

У 2019 році в Південній Кореї, де населення сягає 52 млн осіб, було зафіксовано найвищий рівень самогубств серед розвинених країн. За даними уряду, того ж року понад 13 700 осіб вчинили суїцид. І з того часу ситуація

не змінилася на краще, більше того, через пандемію коронавірусної інфекції вона лише посилилася. У Сеулі щорічно повідомляється про 500 спроб суїциду на 27 мостах через річку Хан. Багато спроб було зроблено людьми віком від 20 до 30 років, оскільки пандемія COVID-19 принесла великі економічні труднощі та посилила боротьбу за робочі місця.

Монголія, яка є однією з найменш населених країн світу, стикається з викликом розвитку інфраструктури великими просторами. Проекти з розвитку транспортних засобів, комунікацій та енергетики є важливими для забезпечення доступу до ресурсів та послуг для всіх громадян. Зокрема, розширення мережі автомагістралей і залізниць, сприяє ефективнішій торгівлі та переміщенню товарів. Модернізація енергетичної інфраструктури, включаючи розвиток відновлювальних джерел енергії, допомагає забезпечити сталість енергопостачання та зменшити залежність від імпортованих ресурсів.

Економіка Монголії сильно залежить від природних ресурсів, зокрема вугілля, металів та деревини. Залучення іноземних інвестицій у видобуток корисних копалин є одним з напрямків модернізації. Уряд Монголії сприяє розвитку традиційних форм господарювання, зокрема скотарства та пасічництва, які є важливими для багатьох монгольських сімей. Програми підтримки сільського господарства спрямовані на забезпечення сталого розвитку сільських територій. Модернізація також впливає на зміни в робочій силі, такі як зростання рівня освіти та розвиток нових секторів економіки.

У 2022 році ВВП Монголії трохи збільшився і склав \$16,81 млрд (у поточних цінах долара США). У 2021 році значення цього показника дорівнювало \$15,29 млрд, тобто, порівняно з попереднім роком, зміна склала +\$1,52 млрд (+9,97%). Абсолютне мінімальне значення ВВП Монголії було зафіксовано 1993 року: тоді воно становило \$768,40 млн. В абсолютних значеннях, максимальний приріст був зафіксований у 2011 році – на \$3,22 млрд, а максимальне падіння – у 1992, тоді він зменшився на \$1,06 млрд.

Показник ВВП, що незначно збільшився, за підсумками 2022 року (рис. 1.2.) перемістив Монголію на 125 місце в рейтингу країн Світового банку за цим показником. Історично максимальним місцем у рейтингу для Монголії є 91-е, якого вона досягала 1986 року [118].

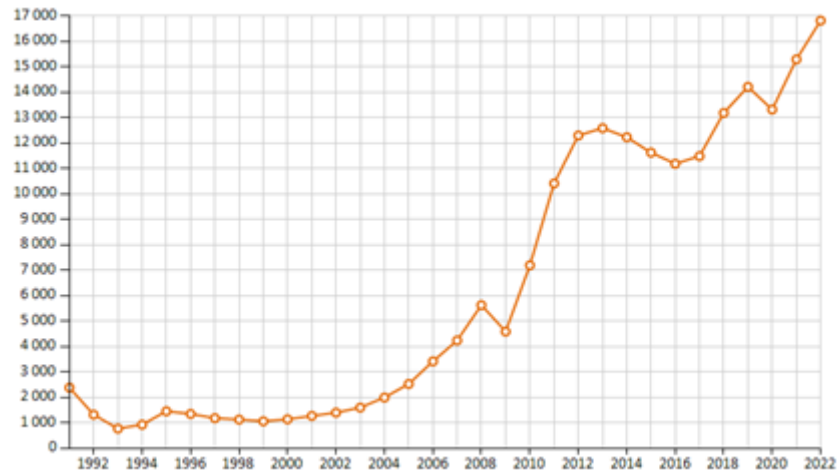

Рис.1.2. Обсяг ВВП Монголії, млн дол. [95]

Регіон має сильну промислову базу та високу концентрацію високотехнологічних галузей. Країни виробляють та експортують високотехнологічні товари, такі як електроніка, автомобілі, комп'ютери та машини, що сприяє їх конкурентоспроможності на світовому ринку.

Східна Азія привертає значні обсяги іноземних інвестицій, що сприяє розвитку місцевої економіки та зміцненню її конкурентоспроможності. Країни регіону також активно займаються експортом, що сприяє залученню валютних доходів та стимулює економічне зростання

Інфраструктурний розвиток є одним з пріоритетних напрямків для багатьох країн Східної Азії. Значні кошти вона вкладає в розвиток інфраструктури: транспортні мережі, енергетика, телекомунікації та міська інфраструктура.

Країни Східної Азії інвестують в розвиток транспортних мереж, включаючи будівництво та модернізацію доріг, залізниць, аеропортів та портів. Наприклад, Китай відомий своєю великою мережею швидкісних залізниць, яка постійно розширюється. Це значно поліпшує зв'язок між

різними регіонами країни. Країна активно інвестує в транспортні проєкти в інших країнах через ініціативу "Один пояс, один шлях". Це включає будівництво портів, аеропортів та інфраструктури для полегшення торгівлі та економічного співпраці.

Японія є лідером у сфері швидкісних поїздів, особливо відомих як "сінкансен". Це забезпечує ефективний та швидкий транспорт між містами та регіонами. Країна також інвестує в розвиток своїх морських портів для підтримки зростаючого обсягу торгівлі.

Сеул та інші міста Південної Кореї активно розширюють свої метрополітени та розвивають системи транспортних вулиць для поліпшення руху та зменшення транспортних заторів. У зв'язку з високим рівнем експорту Південна Корея також модернізує та розширює свої морські порти.

Регіон активно розвиває енергетичну інфраструктуру, зокрема відновлювані джерела енергії. Країни регіону інвестують у вітрову та сонячну енергетику, а також у розвиток ядерної та вугільної енергетики.

Китай, наприклад, є лідером у використанні відновлюваних джерел енергії, зокрема вітрової та сонячної. Країна активно інвестує в будівництво вітрових та сонячних електростанцій для зменшення залежності від традиційних джерел енергії [88]. Також розвиває ядерну енергетику як частину свого стратегічного плану досягнення "чистого" енергетичного майбутнього. Знаходження нових ядерних електростанцій та підтримка досліджень у галузі ядерної енергетики є важливими напрямками розвитку.

Після аварії на АЕС Фукусіма в 2011 році Японія виявила зростаючий інтерес до відновлюваних джерел енергії. Країна збільшує обсяги виробництва сонячної та вітрової енергії. З іншого боку, Японія, оскільки вона шукає шляхи до зменшення своєї залежності від атомної енергії, також досліджує технології зменшення викидів CO₂ від вугільних електростанцій.

Отже, країни Східної Азії вживають різноманітних заходів для забезпечення сталого та різноманітного енергетичного майбутнього, включаючи відновлювані джерела енергії, ядерну та вугільну енергетику.

Розвиток телекомунікаційної інфраструктури є важливим елементом економічного розвитку в Східній Азії. Країни вкладають значні кошти у розвиток широкосмугового Інтернету, мобільного зв'язку та інших телекомунікаційних послуг.

Південна Корея володіє однією з найшвидших та найрозвиненіших телекомунікаційних мереж у світі; була першопрохідцем в впровадженні 5G мереж та постійно розвивається в напрямку інноваційних технологій.

Японія має велику інфраструктуру мобільного зв'язку та широкосмугового Інтернету, вкладає кошти в розвиток 5G технологій, щоб поліпшити швидкість та якість послуг для користувачів.

Китай є найбільшим ринком для мобільних телефонів та Інтернету в світі, також проводить широкомасштабні проєкти з розвитку 5G, і великі телекомунікаційні компанії, такі як Huawei, мають світове визнання.

Зростаюча урбанізація в Східній Азії стимулює розвиток міської інфраструктури, включаючи будівництво житлових комплексів, торгових центрів, медичних закладів та інших громадських споруд.

Наприклад, великі китайські міста, такі як Пекін, Шанхай та Гуанчжоу, перебувають в стадії активного будівництва нових житлових комплексів для відповіді на рост населення та підвищення попиту на житло. Також сучасні та великі торговельні центри, бізнес-центри та офісні будівлі стають неодмінною частиною структури міст у Китаї.

Житлові комплекси та інфраструктура для міської мобільності наявна в Південній Кореї. У містах, таких як Сеул, розвиваються житлові комплекси, а також системи громадського транспорту та міської мобільності, щоб полегшити переміщення мешканців. Комерційні центри, магазини та ресторани активно будуються в центрах міст для задоволення розважальних та купівельних потреб міського населення.

Загалом, інфраструктурний розвиток сприяє покращенню якості життя населення, стимулює економічне зростання та сприяє залученню іноземних інвестицій.

Східна Азія включає в себе країни з різними політичними системами та політичними профілями. Політичний профіль регіона представлений авторитарними режимами, демократією та гібридними режимами [4].

Китай і Північна Корея мають авторитарні політичні системи, де існує обмежена свобода висловлювання, обмежені права громадян і відсутність політичної плюралістичності, де влада концентрується в руках обмеженого кола лідерів, або однієї правлячої партії, які здійснюють контроль над політичними процесами і рішеннями. Проте варто зауважити, що політична ситуація може змінюватися з часом, і деякі країни Східної Азії можуть пропускати політичні реформи та наближатися до більш демократичних моделей управління [36].

Деякі країни Східної Азії, зокрема Японія та Південна Корея, Тайвань мають розвинуті демократичні системи. У цих країнах існує широкий спектр політичних партій, конкурентні вибори та громадське участь у прийнятті політичних рішень [69].

Японія відома своєю стабільною парламентською демократією, де влада передається через вибори, а політична система характеризується плюралізмом і конкуренцією між політичними партіями.

Демократична система Південної Кореї передбачає передачу влади через регулярні вибори, а громадяни мають право на свободу висловлювання та об'єднання.

Тайвань також володіє демократичною системою з розвиненими політичними партіями, конкурентними виборами та активною громадською участю. Вибори президента та парламенту відбуваються регулярно, і тайванські громадяни мають право на свободу висловлювання та об'єднання.

Ці країни Східної Азії є прикладами розвитку демократії в регіоні, де громадяни мають можливість впливати на політичні рішення та вибирати своїх представників шляхом вільних і конкурентних виборів.

У квітні 2023 р. було оголошено, що Південна Корея отримає право голосу під час планування потенційної ядерної відповіді США на напад

Північної Кореї в обмін на відмову від розробки власної ядерної зброї. Угода надасть керівництву Південної Кореї довгоочікуване місце за столом переговорів щодо використання ядерних сил США для захисту країни, хоча США, як і раніше, збережуть контроль над націлюванням та проведенням ядерних операцій.

Система держуправління характеризується тим, що на початок 2020 р. всі важливі політичні рішення в Північній Кореї приймаються колективно, в Організаційному відділі ЦК, який є складним, непостійним і перетинається з іншими інстанціями органом з безлічі альянсів та об'єднань між трьома основними фракціями влади: династією Кім, армією та Трудовою партією Кореї. Важливий фактор, що лежить в основі колективного ухвалення рішень – це страх нести відповідальність поодиноці, якщо ухвалене рішення виявиться помилковим [51, с.78].

Контроль над інтернетом у Північній Кореї здійснюється просто: абсолютна більшість підданих Кім Чен Ін взагалі не мають доступу до Глобальної мережі, задовольняючись автономним інтернетом «Кванмен», який почав функціонувати в 2000 році. Північні корейці можуть виходити в мережу, використовуючи контрабандні китайські смартфони, які забезпечують через 3G вихід в інтернет у межах 10 км від кордону з КНР. Однак, як повідомляє Бі-бі-сі, володіти такими телефонами просто небезпечно. 2 травня 2022 року стало відомо про те, що жителі Північної Кореї навчилися оминати державну цензуру в інтернеті. Близько 10% мешканців КНДР зламують свої смартфони для обходу держконтролю. Після модифікації північнокорейці можуть встановлювати пристрої додатки, які дозволені урядом. Також зламаний пристрій дозволяє удаляти знімки екрану, які постійно робить програма Trace Viewer. Ця програма встановлена на всі смартфони, що продаються в Північній Кореї, постійно створює знімки екрану і не дозволяє їх удаляти. Зазначається, що кілька десятків сімей, пов'язаних із Кім Чен Ином, а також деякі іноземні особи мають необмежений доступ до Інтернету

27 липня 1953 року, тобто приблизно 70 років тому, завершилася Корейська війна. Колись єдина держава виявилася розділеною на дві країни, які пішли абсолютно різними шляхами розвитку (табл. 1.5.)

Таблиця 1.5.

Ключові відмінності між Північною Кореєю та Південною Кореєю
(станом на 1 липня 2022 р.)

Показник/країна	Північна Корея	Південна Корея
Чисельність населення	26,07 млн осіб	51,82 млн осіб
Середня тривалість життя	73,6 року	84 роки
Народжуваність	13,1 новонароджених на 1000 громадян	5,5 новонароджених на 1000 громадян
Сучасні засоби зв'язку та ІТ-технологій	жорстка заборона доступу	жорстка заборона доступу
		найбільш питуща нація в Азії

Джерело: [94]

У 2023 році Кім Чен Ин привітав В. Путіна з Днем Росії, що відзначається 12 червня. У телеграмі він висловив повну підтримку і солідарність з російським народом, готовність до зміцнення стратегічного співробітництва.

У 2023 р. Південна Корея серед країн із найбільшими запасами сировини для ядерної зброї. У вересні 2022 р. влада КНДР прийняла новий закон, який закріплює за державою право нанесення превентивного ядерного удару по противнику в тому випадку, якщо Пхеньян визнає загрозу з його боку неминучою. Новий закон також дозволяє КНДР завдавати ядерного удару по супротивнику в автоматичному режимі у разі нападу на неї.

12 липня 2023 року Північна Корея запустила балістичну ракету у бік Японії. Йдеться про те, що політ став найдовшим за всю історію КНДР. Виконаний страт став дванадцятим для Північної Кореї в 2023 році. 2022 року Північна Корея провела 37 випробувань.

Таким чином, Східна Азія є регіоном, який відрізняється своїм різноманітним соціально-політичним та економічним профілем; одним з

найшвидше розвиваючихся регіонів світу з високим рівнем економічного зростання та розвитку. Країни, такі як Китай, Японія, Південна Корея, мають великі обсяги ВВП та активну зовнішню торгівлю. Інфраструктурний розвиток є одним з пріоритетів в регіоні. Країни Східної Азії вкладають значні кошти в розвиток транспортних мереж, енергетики, телекомунікацій та міської інфраструктури.

Отже, ці країни зосереджують зусилля на створенні інноваційних продуктів, розвитку дослідницько-розвідувальної бази, підтримці стартапів та сприянні підприємницькому духу. Вони працюють над покращенням конкурентоспроможності своїх економік через наукові та технологічні інновації.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ КРАЇН СХІДНОЇ АЗІЇ

2.1. Історичні особливості формування концепції модернізації регіону

Формування концепції модернізації в регіоні Східна Азія має свої історичні особливості, що визначаються історією країн регіону та їхніми умовами. Перші контакти та торгівля сягають XV–XIX ст., коли європейські країни розпочали встановлювати торгові відносини з країнами Східної Азії. Комерційний інтерес у цьому регіоні викликаний був, зокрема, потребою в прянощах, шовку та інших товарах.

З початком XIX ст. європейські держави почали активніше акумулювати території в Східній Азії. Багато країн Східної Азії були колонізовані європейськими державами в XIX–XX ст. Британія, Франція та Нідерланди стали основними колоніальними силами. Це призвело до втрати незалежності та втручань у внутрішні справи регіону. Після завершення колоніального періоду країни почали шукати свій шлях розвитку та модернізації.

Друга світова війна вплинула на колоніальну систему в Східній Азії. Японія окупувала багато територій в регіоні, виводячи його з-під контролю європейських колонізаторів. Після війни було започатковано процес деколонізації, і країни Східної Азії стали незалежними. Після отримання незалежності багато колишніх колоній пройшли через процеси національної будівництва, реформ та модернізації. Деякі країни, тоді як інші відзначились авторитарними режимами.

Після Другої світової війни багато країн Східної Азії розпочали процес відновлення та індустріалізації. Низка країн в регіоні досягла значного економічного зростання та модернізації, що вивело їх на світовий економічний ринок. У цей час Японія виявилася в руїнах, але завдяки активній допомозі США і власним реформам в країні відбулася швидка економічна та індустріальна реконструкція. Японія стала прикладом

успішної модернізації, перетворивши свою економіку та суспільство. Цей досвід став важливим для інших країн регіону. Японія перед війною була однією з провідних промислових держав світу, і економічний спад тут спричинився не фізичним знищенням промисловості, але втратою доступу до сировини через дії американського флоту і авіації.

Модель Південної Кореї містить не лише окремі корисні заходи та інструменти, але і цілісну стратегію, яка виявилася успішною в умовах, близьких до українських. Після закінчення Корейської війни 1950–1953 рр. Південна Корея була повністю зруйнована, але завдяки ефективній стратегії відновлення та впровадженню реформ країна змогла подолати важкі виклики та розбудувати успішну економіку.

Починаючи з 1962 року, в Південній Кореї розпочалося довгострокове планування економічного розвитку, наслідуючи приклад Японії з середини 1950-х років. Однак головним інструментом державного впливу на приватний бізнес було банківське кредитування, здійснене в більш суворій формі, ніж в Японії. Пак Чон Хі навіть заборонив приватні банки, дозволяючи отримувати кредит лише у державних банках на визначені цілі, відповідно до державних програм [83].

Контроль за зовнішньою торгівлею виявився ще суворішим, ніж в Японії, оскільки країна дозволяла імпортувати лише сировину для підприємств. Двигуном економічного розвитку стали великі монополістичні конгломерати, відомі як чеболі, що організовувалися за аналогією з японськими дзайбацу. Тут варто відзначити, що, на відміну від Японії, Пак Чон Хі використовував диктаторські методи у відношенні до корейських олігархів.

Індустріалізація в Південній Кореї була сильно спрямована на експорт, що було викликано меншим внутрішнім ринком і тим, що на етапі розвитку експорт становив лише кілька відсотків ВВП, недостатньо для прискореного зростання. На відміну від Японії, Південна Корея спочатку експортувала

переважно ресурсомістку продукцію, перш ніж перейти до виробництва суден, автомобілів і електроніки за аналогією з японським досвідом.

Лібералізація економічної політики в Південній Кореї почалася в 1980-х роках, коли країна вже пережила більше двох десятиліть прискореного економічного розвитку. Корейський економіст Чанг Ха-Джун вказав, що розвиток економіки Кореї схожий на британський досвід, враховуючи економічне диво, яке відбулося в країні [83].

У 1960–1970-х роках країни, серед яких Південна Корея, Тайвань, використовували експортно-орієнтовані стратегії розвитку, залучаючи іноземні інвестиції та розвиваючи експортні сектори. Ці та інші країни стали відомі як "Азійські тигри" через швидке економічне зростання. Починаючи з 1960-х років, Південна Корея стала однією з економік світу, які розвивалися найшвидше. Країна доклала неабияких зусиль для розвитку важкої та легкої промисловості, експортно-орієнтованого підходу та інновації. Тайвань також відзначився швидким економічним зростанням.

Ці країни успішно впроваджували стратегії економічного розвитку, що включали експортно-орієнтовані політики, індустріальні реформи, інфраструктурні проекти та інвестиції в освіту і технології. Вони стали прикладом для інших країн, які також прагнули до індустріалізації та економічного розвитку.

Починаючи з 1978 року, Китай впровадив економічні реформи, які привели до великого економічного "дива", і активно впроваджувалися протягом 1980-х і 1990-х років, а також відіграли ключову роль у трансформації китайської економіки з планової системи в одну з найбільших індустріальних та експортно-орієнтованих економік світу. Ключовою ідеєю стало визнання значення ринкових механізмів у прийнятті економічних рішень. Реформи почались з сільського господарства. Колективні ферми були розформовані, а селяни отримали більше свободи у веденні власного господарства. Спрощення власності сприяло збільшенню виробництва і покращенню життєвого рівня селян. Китай створив спеціальні економічні

зони в окремих районах, таких як Шеньчжень і Шанхай, де ввели більш ліберальні економічні політики та інвестиційні привілеї для повертання іноземних інвестицій та технологій. Ринкова лібералізація охопила цінову систему та обмінний курс. Посилення ролі ринку у визначенні цін та обмінного курсу сприяло більш ефективному розподілу ресурсів та повертання іноземних інвестицій. Реформи передбачали також приватизацію деяких державних підприємств та стимулювання розвитку приватного сектору. Введення нових форм власності, таких як індивідуальна власність та підприємницька ініціатива, сприяло створенню додаткових ринків і конкуренції. Китай почав активно взаємодіяти з міжнародною економікою. Зниження торгових бар'єрів і привабливість іноземних інвестицій сприяли впливу Китаю на світовому ринку та перетворенню країни в "світову фабрику". Реформи також стосувалися банків та фінансового сектору. З'явилися нові фінансові інструменти, а банки стали більш незалежними та конкурентоспроможними [15, с. 336–338].

Ринкова орієнтація, відкритість для зовнішнього світу та інновації сприяли індустріалізації та економічному розвитку Китаю. Процес індустріалізації призвів до розширення виробництва та розвитку промисловості. Урбанізація зросла, коли населення переходило з сільських районів до міст у пошуках роботи в промислових підприємствах.

Ці економічні реформи дали поштовх значному економічному розвитку Китаю, зробивши його однією з найбільших світових економік. Однак вони також стали причиною нових економічних і соціальних викликів, таких як нерівність доходів і екологічні проблеми.

Використання новітніх технологій стало ключовим чинником індустріалізації в регіоні. Впровадження нових виробничих технологій, інформаційних технологій та інновацій сприяло підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності на світовому ринку.

Таким чином, повоєнний період і індустріалізація стали ключовими моментами для економічного розвитку Східної Азії, забезпечивши їм статус важливого гравця в світовій економіці.

Східна Азія стала ареною холодної війни, і країни регіону стали стратегічно важливими для американських та радянських інтересів. Це сприяло економічному розвитку через надання допомоги країнам регіону для стримування комунізму. Східна Азія стала місцем, де проявлялася геополітична конфронтація між США та СРСР. Країни регіону стали об'єктом стратегічних ігор, а їхні внутрішні конфлікти часто отримували підтримку однієї з супердержав. Наприклад, півострів Корея став ареною протистояння, що призвело до Корейської війни (1950–1953 рр.).

Намагаючись стримувати поширення комунізму, США створили різноманітні антикомуністичні альянси в регіоні. Кілька країн Східної Азії, таких як Японія, Тайвань, Південна Корея, мали важливе геополітичне значення через своє розташування та економічний потенціал. Ці країни часто ставали місцем розгортання військових баз або отримували економічну допомогу в обмін на підтримку стратегічних інтересів. Щоб витіснити вплив комуністів, США активно надавали економічну та військову допомогу країнам Східної Азії, сприяючи їхньому економічному розвитку та модернізації [19, с. 87–89].

В цілому, стратегічна важливість Східної Азії під час Холодної війни визначалася геополітичними та економічними інтересами США та СРСР, внаслідок чого регіон став важливою частиною глобальної політичної арени.

Глобалізація та технологічний прогрес мають значущий вплив на економічний, соціальний і культурний розвиток країн Східної Азії. Сьогодні країни Східної Азії активно використовують можливості глобалізації для залучення інвестицій та розвитку нових технологій. Країни регіону стали активними учасниками світової економіки, і їхні експортно-орієнтовані стратегії дозволили їм інтегруватися в глобальні виробничі ланцюги. Китай,

Японія, Південна Корея, Тайвань та інші країни регіону стали ключовими гравцями у світовій торгівлі [54].

Східна Азія визначається високим рівнем технологічного розвитку. Країни регіону активно інвестують у науку та технології, щоб стати центрами інновацій. Компанії, такі як Samsung (Південна Корея), Sony (Японія), Huawei (Китай) стали визначними гравцями у світі технологій.

Регіон є лідером у впровадженні і використанні інтернет-технологій та мобільних послуг. Китай, наприклад, має найбільше число користувачів Інтернету та мобільних телефонів у світі. Це сприяє не тільки соціальним змінам, але й створює нові можливості для бізнесу та інновацій.

Тайвань є одним з провідних виробників комп'ютерної техніки, напівпровідникових виробів та електронних компонентів. Країна також займається активними дослідженнями в галузі інформаційних технологій та біотехнологій.

Східна Азія відіграє ключову роль у світовій електронній торгівлі. Китайські платформи, такі як Alibaba та JD.com, є серед найбільших у світі. Електронна торгівля не тільки змінює споживчі звички, але й впливає на логістику та ланцюги постачання.

Багато країн Східної Азії активно розвивають інноваційні екосистеми і підтримують стартапи. Міста, такі як Шеньчжень, стали технологічними губерніями з великою кількістю технологічних стартапів.

Висока популярність соціальних мереж і медіа в регіоні впливає на спосіб спілкування, культурний обмін та рекламу: Китай та Південна Корея мають свої власні платформи, які домінують на внутрішніх ринках.

Таким чином, глобалізація та технологічний прогрес в Східній Азії не тільки змінюють економічний ландшафт, але й мають глибокий вплив на суспільні та культурні аспекти регіону. Усі ці історичні фактори спільно вплинули на формування концепції модернізації в регіоні Східна Азія, визначаючи її особливості та напрями розвитку.

2.2. Національні особливості модернізації східноазійського суспільства

Модернізація східноазійських суспільств включає в себе ряд національних особливостей, оскільки кожна країна регіону має свою історію, культуру, соціальні традиції та політичний контекст. До загальних тенденцій та національних особливостей модернізації цих суспільств відносимо економічну трансформацію, технологічний прогрес, соціокультурні трансформації, політичні аспекти. "Незахідні" політичні процеси відрізняються своєрідністю та впливають на глобальну політичну картину, зберігаючи вплив історичних традицій та культурних особливостей.

Ф. Фукуяма вказує, що вплив культури призвів до того, що японці в суттєвий спосіб трансформували західний капіталізм і політичний лібералізм. Це підкреслює необхідність урахування особливостей східних політичних систем і їхньої неспроможності розвиватися шляхом безпорядкового перенесення західних цивілізаційних стандартів. Це формує глобальний "конфлікт цивілізацій", особливо у взаємодії мусульманських країн Сходу з США та західноєвропейськими державами.

Модернізація політичних систем азіатських і близькосхідних країн пов'язана з розбудовою їхніх правових систем, де романо-германська (кодифікована) система права отримала поширення – успішно використовується в Китаї, Північній Кореї, Японії, Тайвані та Південній Кореї. Навіть при змінах, пов'язаних з новим "ринковим" економічним курсом у 80-90-х роках XX століття, ці країни залишаються в основному з кодифікованим законодавством. Японія, Тайвань і Південна Корея також мають тісні зв'язки з романо-германською правовою сім'єю, і вони розвинули систему судового захисту в сферах публічного та приватного права [12, с. 147–148].

Різниця в матеріальних інтересах, моральних цінностях та політичних уподобаннях відображається у повній секуляризації політики, відділенні

церкви від держави та релігії від освіти (наприклад, у Японії, Південній Кореї, Тайвані).

Розуміння механізмів функціонування політичних систем Азії пов'язане зі специфікою типів держав, які склалися до кінця XX століття. Демократичні ідеали прагне втілити, наприклад Японія та інші індустриальні країни Азії. Тоталітарний тип держави залишався в деяких країнах, таких як Північна Корея та Китай. Вони характеризуються централізованою партійно-державною системою, обмеженням прав і свобод громадян, та владою єдиної офіційної ідеології [36].

Наприклад, китайська модель модернізації включає швидке індустриалізоване виробництво, експортно-орієнтовану економіку та активні інвестиції у новітні технології. Китай відзначається авторитарним політичним режимом, який одночасно сприяє економічному зростанню та модернізації. Цей підхід дозволяє ефективно впроваджувати стратегічні економічні реформи.

Низка національних особливостей визначають цей процес.

1. Під час епохи реформ та відкриття, проведеної під керівництвом Ден Сяопіна, була встановлена стратегія "Чотири модернізації", яка включала модернізацію сільськогосподарського сектору, промисловості, науки і техніки, та військовості.

2. Впровадження економічних реформ призвело до стрімкого економічного розвитку та індустриалізації.

3. Державний керований капіталізм. Китай прийняв унікальний підхід, поєднуючи соціалістичні традиції з елементами ринкової економіки. Державний сектор і приватний сектор існують паралельно, але держава зберігає суттєвий контроль над ключовими галузями. Також керівництво Китаю грає важливу роль у регулюванні економіки через п'ятирічні плани та стратегічні ініціативи, такі як "Один пояс, один шлях".

4. Демографічна політика: запроваджена в 1979 році, політика "однієї дитини" була спрямована на обмеження народжуваності для

зменшення перенаселення, проте у 2016 році було оголошено про її скасування, замінивши на "двохдитинну" політику. Демографічні зміни впливають на структуру населення, працездатну силу та систему соціального забезпечення (рис. 2.1.).

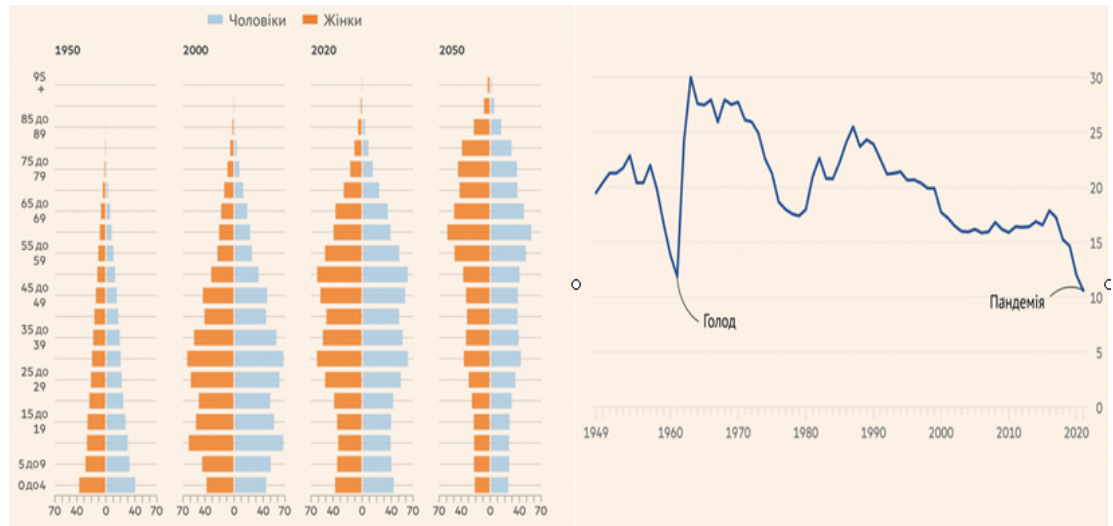

Рис. Кількість населення за віком і статтю та народжуваність у Китаї (млн) [80]

5. Китай активно вкладає в інфраструктуру, включаючи великі транспортні, енергетичні та екологічні проекти. Країна активно розвиває власні технологічні компанії та стимулює інновації у високотехнологічних галузях. Ініціатива "Один пояс, один шлях" є глобальною стратегією, спрямованою на розвиток інфраструктури та збільшення економічного співробітництва з країнами Євразії.

6. Китай активно взаємодіє з міжнародними партнерами та є членом численних міжнародних організацій.

7. Контроль над інформацією та інтернетом шляхом цензури та обмеження доступу до нього. Керівництво Китаю зберігає жорсткий контроль над інформацією, особливо в інтернеті, що впливає на свободу слова та доступ до зовнішніх медіа. Також Китай активно розвиває власні цифрові технології та інтернет-платформи.

Отже, ці національні особливості визначають унікальний шлях модернізації Китаю, включаючи впровадження економічних реформ,

державне кероване господарство, стратегічні ініціативи, та міжнародну співпрацю. Модернізація Китаю є вражаючим феноменом, оскільки країна перетворилася з аграрної економіки в одну з найбільших світових економік.

Модернізація Тайваню є вражаючим прикладом стрімкого економічного та соціокультурного розвитку, і вона включає в себе ряд національних особливостей у напрямку економічної трансформації (експортно-орієнтована економіка, розвиток високотехнологічних галузей), ролі малого та середнього бізнесу (малі та середні підприємства), технологічного прогресу, інновацій та дослідження (патенти та інтелектуальна власність), соціокультурних трансформацій, освіти та працелюбства, політичної стабільності (демократія та економічна політика), міжнародної участі та торгівлі, а також глобальній інтеграції. [23, с. 49–56]

Тайвань успішно реалізував стратегію експортно-орієнтованого індустріального розвитку, ставши однією з найбільших світових експортерів електроніки та інших високотехнологічних товарів. Країна активно інвестує у високотехнологічні сектори, такі як інформаційні технології, напівпровідники, електроніка тощо [83].

Система малих та середніх підприємств грає важливу роль у тайванській економіці. Багато успішних компаній розпочинали як малі та середні підприємства, і уряд активно підтримує розвиток цього сегменту бізнесу.

Тайвань визначається своїми досягненнями в галузі досліджень та розробок. Країна активно працює над розвитком новітніх технологій та співпрацює з міжнародними партнерами. Велика кількість патентів та увага до інтелектуальної власності свідчать про високий рівень технологічного розвитку.

Здатність швидко адаптуватися до змін у світовій економіці та приймати гнучкі економічні політики також сприяє модернізації. Високий рівень освіти та культура працелюбства в країні сприяють розвитку кадрового потенціалу та конкурентоспроможності на ринку праці.

Зростання рівня життя та вплив західної культури призвели до змін у споживчому підході та стилі життя. Тайвань востаннє десятиліття практикує демократію. Стабільність політичної системи сприяє ефективному впровадженню стратегій економічного розвитку [69, с. 86].

Тайвань активно бере участь у світовій торгівлі та глобальних економічних ініціативах, що сприяє її модернізації. Ці національні особливості вказують на успішну модернізацію Тайваню через акцент на інновації, підтримку малих та середніх підприємств, розвиток високотехнологічних галузей і сучасні соціокультурні трансформації.

Модернізація Південної Кореї є вражаючим прикладом стрімкого економічного та соціокультурного розвитку, який стався протягом короткого періоду часу: економічне "диво на річці Хан", експортно-орієнтована стратегія, чеболи, система освіти та соціокультурні зміни (зміни в ставленні до роботи, сучасна поп-культура), конкурентність, технологічний розвиток, інновації та дослідження, а також роль держави [94].

Південна Корея успішно реалізувала стратегію експортно-орієнтованого індустріалізаційного розвитку, акцентуючи увагу на розвитку експортної інфраструктури, промисловості та технологічних галузей. Великі конгломерати, відомі як "чеболи", такі як Samsung, Hyundai, та LG, відіграли ключову роль у розвитку економіки, ставши світовими гравцями в галузях електроніки, автомобілебудування та інших секторах [73].

Протягом 2021 р.: 1000 робіт на 10 тис. співробітників; виділення субсидії в 1,5 трлн вон і 1 трлн вон пільгових кредитів на розробку чіпів. На країну припало 30,1% від загального обсягу роздрібних інтернет-продажів у світі. Рекордне безробіття за 20 років – 5,4%. – найвищий рівень з часів азійської фінансової кризи. У 2020 р. рівень безробіття – 4,1%.

Захист від переробок примусовим вимкненням комп'ютерів, а робочий день у Південній Кореї – один із найтриваліших у світі. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), співробітники держустанов, включаючи правоохоронні органи та митну службу, у

Південній Кореї в середньому працюють по 2739 годин на рік. Це приблизно на тисячу годин більше від інших розвинених країн, де річна тривалість робочого часу в середньому становить 1736 годин.

Протягом 2022 р.: зростання імпорту вугілля з Росії на 24%; число діючих атомних реакторних установок – 24. Частка працюючих у віці 65 і більше років – понад 30%. У 2020 р. середній вік виходу на пенсію – 65 років.

Покзники поточного року: розмір мінімальної оплати праці – \$1333; експорт Південної Кореї скоротився, знизившись на 7,5% порівняно з минулим роком до \$50,1 млрд, при цьому експорт напівпровідників знизився на 42,5% до \$5,96 млрд [83]. Країни G7 – основний напрямок експорту. Китай – найбільший напрямок експорту. Третій за розміром торговий партнер Китаю.

Південна Корея – серед найбільших експортерів озброєнь за підсумками 5 років з часткою 2,8%. У 2022 році експорт озброєнь з Південної Кореї зріс на 140% порівняно з 2021-м і досяг \$17,33 млрд. За інформацією The New York Times, південнокорейська влада з початку війни Росії в Україні наприкінці лютого 2022 року планомірно відмовляється від постачання озброєнь київській владі.

Замість поставок на Україну, південнокорейська влада у 2022 році сконцентрувалася на поповненні світової прогалини в озброєннях. Зокрема, найбільшим замовником південнокорейської зброї у 2022 році стала Польща. Варшава уклала з південнокорейськими виробниками угоду на \$12,4 млрд, до неї входять постачання танків, гаубиць, винищувачів та ракетних установок.

Південнокорейська зброя також привернула увагу багатьох країн Східної Європи. На відміну від американських союзників у Європі, які скоротили свої збройні сили та потужності з виробництва зброї після закінчення холодної війни, Південна Корея зберегла потужний внутрішній ланцюг оборонних поставок. Країна задовольняє зростаючий попит у країн-партнерів, а також зміцнює власні збройні сили і для захисту від Північної Кореї. З 2017 до 2021 року оборонна промисловість Південної Кореї

показувала найкращі результати зростання серед 25 найбільших країн-експортерів озброєнь.

У 1926 році в Монголії був прийнятий перший Кримінальний кодекс з 227 статтями. У 1929 році його змінили новим, який відображав політичні напруги та репресії. Кримінальний кодекс 1961 року в Монголії зазнав більше 100 змін за 25 років. У 1987 році ввели нову редакцію кодексу з новими розділами про злочини проти природи і безпеки руху, а у 1990-х роках, під час демократичних перетворень, внесли значні зміни. Декриміналізовані багато злочинів, спрямованих проти соціалістичної ідеології, але додано нові статті про злочини, характерні для ринкової економіки. Смертна кара залишалася видом покарання [86].

Кримінальний процес в Монголії до кінця 1980-х років був схожим на радянський, але з демократичними змінами. Завдяки демократичним нормам в законодавстві були введені нові принципи, але система залишалася обвинувальною, з нерівною рівноправністю сторін. Конституція 1992 року не закріпила принцип судового контролю за арештами, але гарантувала право громадян оскаржувати порушення їх прав в суді. Смертна кара залишалася для повнолітніх чоловіків.

Крім того, діє Суд конституційного нагляду, який контролює дотримання Конституції, вирішує спори і визначає недійсність актів, що не відповідають закону [86].

Модернізація Японії є однією з найвражаючих та швидких історій економічного та соціокультурного розвитку. Ця модернізація можлива завдяки численним національним особливостям, наприклад, стратегії "Мейдзі" та індустріалізації, технологічній інноваційності, культурним відмінностям, системі освіти та праці, економічній моделі та системі керування, енергетичній безпеці тощо.

Починаючи з кінця XIX століття, «період Мейдзі» відзначився суттєвими соціальними, політичними та економічними реформами. Японія успішно індустріалізувалася, моделюючи свій розвиток за

західноєвропейськими країнами та зосереджуючись на розвитку промисловості та інфраструктури.

Країна славиться своєю технологічною інноваційністю, ставши світовим лідером в галузі автомобілебудування, електроніки, робототехніки та інших високотехнологічних галузей. Японія активно інвестує в науково-дослідну діяльність і розвиток новітніх технологій, розвинула ефективні технології для ефективного використання енергії та виробництва електроенергії. Країна працює над диверсифікацією джерел енергії та зменшенням залежності від імпортованого палива.

Японія відома своєю високою якістю освіти та акцентом на технічні та інженерні спеціальності. Впровадження концепцій, таких як "Тойотизація" у виробничих процесах, є прикладом японської інноваційності в управлінні.

Країна має унікальну корпоративну систему, в якій компанії мають довгострокові партнерства з фінансовими установами та іншими компаніями. Спадщина "кар'єризму" та культ праці сприяють високій продуктивності праці та ефективності виробництва. Має унікальну систему цінностей, яка включає в себе підкреслення колективізму, дисципліни та працьовитості. Здатність поєднувати традиції та культурну спадщину з сучасністю сприяє гармонійному розвитку.

Південна Корея та Японія – ці країни переживають також соціокультурні трансформації, такі як зміни в ставленні до роботи, роль жінок в суспільстві та зміни у структурі сім'ї.

Північна Корея також має свої власні національні особливості модернізації, але інформація про цю країну обмежена та обмежений доступ до незалежних джерел. Проте можна виділити певні особливості: ізоляція та автаркія (відсутність економічного зв'язку зі світом і державний контроль), роль військового компонента (мілітаризація економіки, ідейна пропаганда та культ особи), загроза ядерним озброєнням (ядерна програма), суворий контроль інформації (цензура та обмежений доступ до інформації), недоліки в економіці та інфраструктурі (їхня відсталість).

Модернізація у Північній Кореї характеризується сильним державним контролем і автаркією, де держава здійснює значний вплив на економіку та інші аспекти суспільства. Країна довгий час знаходилася у стані ізоляції, відмовляючись від широкомасштабної економічної взаємодії з іншими країнами.

Північна Корея відводить велике значення армії та військовому компоненту в рамках своєї модернізації. Часта акцентуація на військовій сфері впливає на інші сфери життя нації. Ядерна програма країни впливає на зовнішні відносини та її міжнародний статус, а витрати на ядерний комплекс відображається на економічному розвитку та соціальній сфері.

Модернізація в Північній Кореї відбувається в контексті ідейної пропаганди та культу особи лідерів, що впливає на політичну та культурну життєздатність країни. Влада країни суворо контролює інформацію, що надходить до населення. Забороняються незалежні ЗМІ та доступ до міжнародного інтернету геть обмежений.

Таким чином, всупереч офіційному пропагандистському зображенню, економіка та інфраструктура Північної Кореї відстають від розвинених стандартів.

Монголія, як й інші країни, має свої унікальні національні особливості в контексті модернізації: поєднання сучасного з традиційним (спадщина і культурні традиції), екологічний аспект, економічна диверсифікація (розвиток гірничої галузі, сільськогосподарського сектору), інфраструктурний розвиток тощо.

Монголія є країною з великими просторами, що впливає на розвиток інфраструктури та доступу до послуг для всіх громадян. Збереження екологічно чистого та природного середовища є важливим для традиційного способу життя, тому також є ключовим елементом сучасної модернізації.

Враховуючи унікальні природні умови Монголії, уряд розвиває програми, спрямовані на екологічність та відновлювані ресурси. Розробка відновлювальних джерел енергії та управління природними резерватами є

важливими для країни. У зв'язку з екстремальним кліматом та природними ризиками, такими як піщані бурі та суховії, Монголія акцентує на розвитку систем управління кризовими ситуаціями та заходами з пристосування до змін клімату.

Також Монголія визнає важливість інновацій та інформаційних технологій у сучасному світі, оскільки розвиток цих галузей сприяє збільшенню конкурентоспроможності країни та полегшує доступ до новітніх технологій.

Участь в міжнародних економічних та політичних ініціативах і збільшення інвестицій у вищу освіту та дослідницьку діяльність сприяє розвитку інновацій, модернізації країни та підвищенню кваліфікації робочої сили [83].

Монгольська культура багата традиціями, такими як традиційне мистецтво, музика, танці та юрти. У контексті модернізації, уряд Монголії намагається зберегти та підтримувати свою унікальну культурну спадщину. Монгольська мова налічує кілька діалектів. З урахуванням різноманітності етнічних груп та мов в Монголії, зокрема у місцях заселення монгольських національних меншин, розвиваються програми збереження мовної та культурної спадщини.

Сьогодні не можна не згадати блокчейн, який став стратегічно важливою технологією для Китаю. У березні 2021 року блокчейн був уперше згаданий у національному п'ятирічному плані Китаю до 2026 року. Відповідно до цього плану та стратегії розвитку Vision 2035, блокчейн є однією з цифрових галузей, які слід культивувати та розширювати, йдеться в офіційному документі. Технологія також використовувалася у деяких адміністративних додатках у Китаї [3]. У рамках стратегії президента Китаю Сі Цзіньпіна «Бачення 2035» блокчейн відіграватиме важливу роль у розвитку майбутнього країни.

Сі Цзіньпін вважає, що цифрова економіка країни «перетворить Китай на світового лідера». Багато міст уже впроваджують блокчейн у рамках своєї ініціативи «розумні міста».

Блокчейн – справжній прорив в обміні та обробці даних, який дарує нам можливості, абсолютно недоступні за традиційних методик. Зберігання електронних сертифікатів на блокчейні значно підвищує надійність та ефективність роботи, а також спрощує процес перевірки даних. 140 електронних держпослуг у Китаї побудовано на блокчейні. Раніше Сі Цзіньпін заявив, що Китай має зайняти лідируючі позиції щодо впровадження блокчейну в держуправлінні.

Поряд із блокчейном, компонентами інформаційної інфраструктури Китаю стануть: 5G, інтернет речей, супутниковий інтернет, штучний інтелект, хмарні технології, дата-центри та так звані «розумні обчислювальні центри». Експерти вважають, що Китай веде наступ у «економічній війні», готуючись впровадити цифрову валюту, а Росія активно розвиває оборонну лабораторію, яка повинна відстежувати та запобігати кіберзагрозам за допомогою блокчейн-технологій.

У сфері кібербезпеки блокчейн може використовуватись військовими у всіх напрямках – від «випуску зброї» до запобігання стирання інформації, що неможливо у разі звичайних баз даних.

Блокчейн може бути використаний у логістичних ланцюгах військових за тим самим принципом, що й у цивільних сценаріях, а саме для виявлення контрафактної продукції

Таким чином, суть політичної різноманітності світу полягає в глобальній закономірності самозбереження людської цивілізації, культурно-політичну самоідентифікацію народів планети. Основними показниками цього процесу є формування сучасних інститутів, структурна диференціація функцій, здатність до інновацій та активна участь громадян у політиці. Політична модернізація спрямована на прискорення політичного розвитку та впровадження нових стандартів політичної практики.

2.3. Аналіз проблемних полів тенденцій модернізації країн Східної Азії

Аналіз проблемних полів тенденцій модернізації країн Східної Азії є важливим для розуміння соціально-економічного розвитку цього регіону. Східна Азія – це дуже різноманітний регіон, включаючи такі країни, як Китай, Японія, Південна Корея, Тайвань й інші.

До проблемних полів тенденцій модернізації країн Східної Азії можна віднести: економічну нерівність, розрив між багатими і бідними країнами, економічна нерівність в середньому прошарку населенні, рівність між міськими і сільськими регіонами, нерівність в розподілі доходів і майна, демографічні виклики, наслідки військових конфліктів.

Економічна нерівність є серйозною проблемою для багатьох країн Східної Азії. Багаті країни, такі як Китай і Японія, мають велику рівність у розподілі багатства. Однак це супроводжується значною економічною нерівністю, де великий відсоток населення живе в бідності або з низьким рівнем доходів (рис. 2.2.). Регіон Східної Азії включає країни з дуже великими різницями в рівнях економічного розвитку і доходів населення.

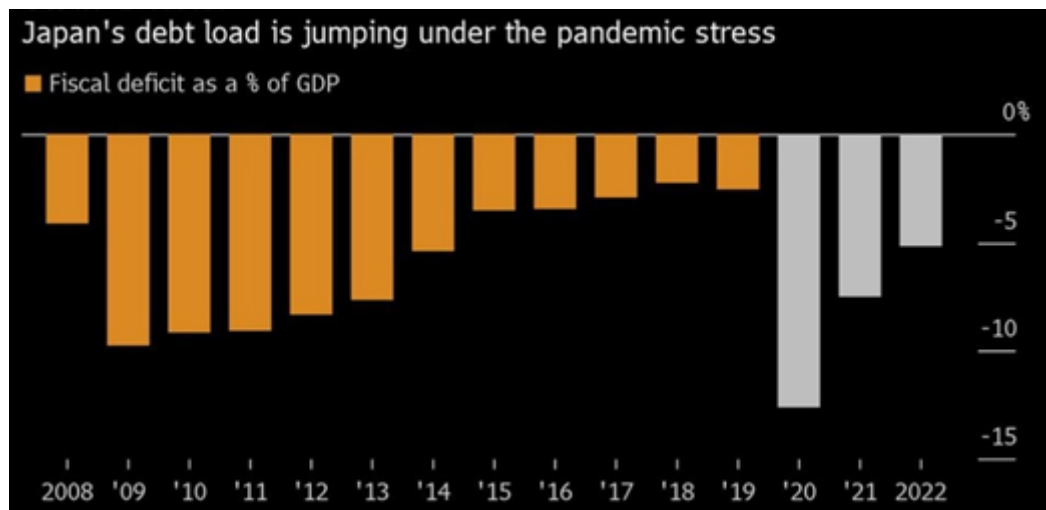

Рис. 2.2. Динаміка зміни показника зіставлення дефіциту бюджету до ВВП Японії [95]

До ключових аспектів економічної нерівності в регіоні можна віднести великі різниці в рівні економічного розвитку серед країн Східної Азії. Наприклад, Китай, Японія, Південна Корея вважаються високорозвиненими

країнами з високим рівнем доходу. Навіть у багатих країнах Східної Азії існує значна різниця між багатими і бідними верствами населення. Наприклад, у Китаї і Японії багатство і відкриті можливості доступні лише обмеженому колу людей, тоді як значна частина населення живе в бідності.

У багатьох країнах Східної Азії існує значна рівність між міськими і сільськими регіонами. Міські регіони зазвичай мають більше можливостей для розвитку, вищий рівень зайнятості і доходу, тоді як сільські регіони стикаються з обмеженими можливостями та більш низьким рівнем життя.

В деяких країнах Східної Азії існує значна нерівність в розподілі доходів і майна, де багаті верстви суспільства мають значно більше ресурсів і влади, ніж бідні.

Ці проблеми економічної нерівності можуть мати серйозний вплив на стабільність і розвиток країн Східної Азії. Для боротьби з цими викликами, багато країн вживають заходи, такі як реформи податкової системи, соціальні програми для бідних, розвиток освіти і інфраструктури, а також заходи для стимулювання підприємництва та створення робочих місць. Успішна боротьба з економічною нерівністю вимагає комплексного підходу та співпраці між урядами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Країни Східної Азії стикаються з проблемами демографічного характеру, тому розглянемо ці проблеми. Демографічні виклики в країнах Східної Азії включають наступні аспекти:

1. Старіння населення. Японія та Південна Корея стикаються зі значним старінням населення. Це означає, що частка людей похилого віку зростає, а це матиме наслідки для системи соціального забезпечення, охорони здоров'я та ринку праці.

2. Зменшення народжуваності. Багато країн Східної Азії стикаються зі зниженням рівня народжуваності, що призводить до меншої кількості новонароджених дітей, а це впливає на рівень росту та склад населення.

3. Висока концентрація населення в міських областях. Більшість країн Східної Азії мають високий рівень міського населення, що створює виклики у сферах житлової інфраструктури, транспорту, охорони здоров'я та інших галузях. Такий напрямок призводитиме до суперечок стосовно землі і ресурсів.

4. Міграція. Східна Азія також є регіоном із значною міграцією, яка включає в себе як внутрішню, так і міжнародну міграцію. Ця демографічна динаміка впливає на економічний розвиток, соціальну інтеграцію та суспільну стабільність країн.

5. Військові конфлікти. Війна може призводити до великої кількості внутрішньої та міжнародної переміщеності населення, а також спричиняти загибель та травми серед цивільного населення.

Китай стикається з демографічною кризою, яка стане викликом для Сі Цзіньпіна під час його третього терміну. Сі був переобраний на посаду генерального секретаря Комуністичної партії Китаю втретє, але його третій термін обіцяє бути складним через зменшення населення та його швидке старіння.

Вже в перший термін влади, Сі концентрував велику кількість влади в своїх руках, позбавляючи опонентів у партії. Тепер, в умовах демографічної кризи, він стикається з економічними викликами, такими як крах у секторі нерухомості, зниження довіри споживачів та дефіцит місцевих бюджетів.

Швидке старіння населення додатково обмежить здатність Пекіна стимулювати економічне зростання та врегульовувати кризи. Прогнозується, що до 2100 року населення Китаю впаде нижче 800 млн, що ще більше ускладнить ситуацію [80].

Місцева влада стикається з зростанням витрат на медичне та соціальне обслуговування, особливо через пандемію Covid-19, що призвело до різкого збільшення витрат і спаду податкових надходжень від сектору нерухомості. За цих умов виникає питання, як Китай зможе утримувати пенсійні виплати для зростаючого населення похилого віку.

Скорочення кількості людей працездатного віку є природним результатом економічного розвитку країни. Зі зменшенням населення зростання ВВП на душу населення перевищить загальний приріст ВВП. Тим не менш, інші експерти попереджають, що Китай може втратити свою конкурентну перевагу в виробництві, якщо не перейде до економічної моделі, спрямованої на споживання, такої, як у розвинених країнах.

Народжуваність також знижується в Китаї протягом багатьох років. За час правління Сі Цзіньпіна (з 2012 року і далі) кількість новонароджених зменшилася на 45%, до 10,6 млн, незважаючи на політичне пом'якшення "однієї дитини" [80].

У цілому демографічні виклики в країнах Східної Азії вимагають комплексного підходу, який включає в себе розробку політик щодо старіння населення, стимулювання народжуваності, підтримку міграції та боротьбу з негативними впливами військових конфліктів. Також важливо забезпечити доступ до якісної охорони здоров'я, освіти та інших соціальних послуг для всіх верств населення, незалежно від віку та регіону проживання.

Наступним проблемним полем тенденції модернізації країн Східної Азії можна назвати екологічні проблеми. Швидкий економічний розвиток в деяких країнах Східної Азії призвів до серйозних екологічних проблем, таких як забруднення повітря, води і ґрунту, виснаження природних ресурсів і знищення природних екосистем. Екологічні проблеми в країнах Східної Азії стають дедалі більш актуальними через швидкий індустріальний та економічний розвиток регіону.

По-перше, забруднення повітря через викиди від промисловості, транспорту та інших джерел. Багато міст у країнах Східної Азії стикаються з таким серйозним забрудненням повітря, що має негативний вплив на здоров'я населення та призводить до росту кількості захворювань дихальних шляхів.

По-друге, забруднення водних ресурсів, що є серйозною проблемою в регіоні, особливо через недостатні стандарти очищення стічних вод і

неконтрольоване скидання відходів у водойми, а це впливає на доступ до питної води та веде до забруднення водних екосистем.

По-третє, великі площі лісів в Східній Азії вирубуються для земельних господарств, промислового використання та інфраструктури, що призводить до втрати біорізноманіття та збільшує ризик природних катастроф, таких як повені та зсуви ґрунту.

По-четверте, Країни Східної Азії стикаються з наслідками зміни клімату, такими як збільшення температури, зміни в розподілі опадів і зсуви ґрунту, а це впливає на сільське господарство, житлову інфраструктуру та безпеку населення.

По-п'яте, швидкий економічний розвиток призводить до виснаження природних ресурсів – вугілля, нафта і природний газ – це має негативний вплив на довкілля та створює проблеми з енергозабезпеченням.

По-шосте, знищення місцевих екосистем через розширення міських областей та інфраструктури, таких як мокрі угіддя, рифи та прибережні зони.

Для вирішення цих екологічних проблем, країни Східної Азії мають приймати заходи для зменшення викидів та забруднення, сприяння відновленню природних ресурсів, збереженню біорізноманіття та розробці стійких екологічних політик. Міжнародна співпраця також важлива для вирішення глобальних екологічних викликів.

Проблемним полем тенденції модернізації країн досліджуваного регіону є геополітичні конфлікти, в тому числі спори за території, які загострюють стосунки між країнами. Геополітичні конфлікти в Східній Азії є складними і включають в себе різноманітні проблеми, які впливають на міжнародні стосунки та стабільність регіону.

Наприклад, територіальні спори: за прибережні води та острови. Наприклад, Японія і Китай мають спір щодо власності над Сенкаку, а також інші прибережні води. Також існують спори між Китаєм та Індією щодо прикордонних територій, або конфлікт на Корейському півострові, де

ситуація є напруженою, і конфлікт може впливати на безпеку та стабільність регіону [70].

Можна згадати територіальний конфлікт у Південнокитайському морі, за яким кілька країн, включаючи Китай, В'єтнам, Філіппіни, Тайвань, Малайзію та інші, мають територіальні претензії на прибережні води та острови в Південнокитайському морі, що спричиняє напругу та конфлікти в регіоні [38].

Сьогодні не можна не згадати геополітичний вплив Сполучених Штатів та Китаю, особливо щодо питань торгівлі, оборони та впливу в регіоні, а це створює напругу та конфлікти.

Регіон також має релігійні конфлікти, такі як суперечки між різними релігійними спільнотами та етнічними групами. Наприклад:

1. Китай: Тибетський конфлікт (китайська влада і тибетське національне меншинство, яке в основному практикує буддизм, мали різні погляди на політичну та релігійну автономію Тибету); Уйгурський конфлікт (у регіоні Синьцзян, де багато уйгурського населення та інших етнічних груп, що практикують іслам, спостерігається напруженість між місцевими групами та китайською владою, яка здійснює контроль над релігійною практикою).

2. Північна Корея. В КНДР діє однопартійна система, яка обмежує релігійну свободу. Існують повідомлення про пригнічення релігійних груп, зокрема християн і буддистів, які не входять в офіційно затверджені релігійні об'єднання.

3. Монголія. Після років атеїстичної комуністичної політики, Монголія переживає релігійне відродження. Виникають ситуації напруги між традиційним буддизмом та іншими релігійними впливами.

4. Південна Корея характеризується конфліктами між різними релігіями. В Країні наявна розгалудженість релігій, таких як буддизм, християнство, іслам, і шаманізм. Іноді виникають конфлікти між прихильниками різних релігій.

5. Тайвань є релігійно різноманітним суспільством з переважанням буддизму та таоїзму. Іноді виникають питання та конфлікти між буддистськими і християнськими спільнотами [27, с.178–203].

Отже, релігійні конфлікти є важливою складовою соціально-політичного ландшафту, і їхнє розв'язання вимагає уваги до прав людини, різноманітності та взаємоповаги.

У цілому для вирішення геополітичних конфліктів у Східній Азії необхідна дипломатична співпраця, міжнародний арбітраж, дотримання міжнародного права та створення механізмів для вирішення спорів. Регіональні та міжнародні організації, в тому числі ASEAN та ООН, також грають важливу роль в спробах досягнути миру та стабільності в регіоні.

Наступним проблемним полем тенденції модернізації є технологічний розвиток і Східна Азія відзначається його високими темпами, але це також створює нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, приватністю та використанням технологій для контролю соціальних процесів. Саме технологічний розвиток в країнах Східної Азії став ключовим фактором їхнього економічного і соціального успіху. Регіон відзначається швидким ростом галузей інформаційних технологій, виробництва електроніки та інноваційного розвитку. Такі країни Східної Азії як Китай, Японія, Південна Корея та Тайвань вже стали світовими лідерами в галузях ІТ та високих технологій.

Такий розвиток характеризується кількома напрямками. По-перше, виробництво електроніки: Китай, Південна Корея та Японія володіють великими електронними промисловостями та виробництвом компонентів для світових виробників електроніки. Вони виготовляють смартфони, комп'ютери, телевізори та іншу електроніку, що вивозиться на світовий ринок.

По-друге, інформаційні технології, які представлені розробкою програмного забезпечення та надання послуг у сфері ІТ. Країни надають програмістів, інженерів та інших фахівців в галузі ІТ на світовий ринок.

По-третє, Японія та Південна Корея славляться своєю здатністю до інновацій та досліджень і розробок в галузях, таких як автомобілебудування, робототехніка та біотехнології.

По-четверте, регіон розвинув інфраструктуру для підтримки технологічного розвитку, включаючи високошвидкісні мережі, дослідницькі лабораторії та інноваційні парки.

По-п'яте, багато світових технологічних компаній мають виробничі або дослідницькі підрозділи у країнах Східної Азії, що сприяє обміну знань та технологій.

Таким чином, технологічний розвиток в країнах Східної Азії сприяє зростанню економіки, створенню робочих місць та покращенню якості життя населення. Однак разом з технологічними перевагами виникають і виклики, такі як кібербезпека, захист приватності та вплив на зайнятість у виробництві. Для досягнення сталого та інклюзивного розвитку важливо розвивати політики, що сприяють інноваціям та враховують соціальні та екологічні аспекти технологічного розвитку.

Наступним проблемним полем тенденції модернізації можна вважати соціокультурні виклики, в тому числі питання прав людини, етнічні та релігійні конфлікти, демографічні виклики, економічні нерівності, міграцію, освіту та розвиток, збереження культурної спадщини та захист прав жінок і гендерна рівність. Збільшення старіння населення і зниження рівня народжуваності створюють демографічні виклики в регіоні. Країни стикаються з питаннями щодо догляду за літнім населенням, пенсійної системи та ресурсів для задоволення потреб населення.

Багато країн Східної Азії мають різні етнічні та релігійні групи, що може призводити до соціокультурних конфліктів і напруги. Релігійний екстремізм і етнічні суперечки є серйозними проблемами в деяких регіонах країн.

Забезпечення доступу до якісної освіти та забезпечення розвитку людського капіталу є важливими викликами для багатьох країн Східної Азії. Для подолання соціокультурних викликів важливо впроваджувати політики,

які сприяють інклюзивності, розумінню та співпраці між різними групами населення, а також заохочувати гармонію та толерантність в суспільстві. Крім того, розвиток освіти, освітні програми і програми підтримки важливі для забезпечення розвитку та збереження культурної спадщини та сприяння розвитку суспільства.

Глобальні виклики можна вважати наступним проблемним полем модернізації. Зміна клімату є серйозним викликом для регіону Східної Азії, оскільки збільшення температури, зміни в опадах та зсуви ґрунту можуть призводити до природних катастроф, таких як повені, циклони та посухи, а це має негативний вплив на сільське господарство, водні ресурси та інфраструктуру.

Забруднення повітря, води та землі, а також втрата біорізноманіття, тобто екологічні проблеми, є глобальними проблемами, що впливають на здоров'я людей та стан природних ресурсів.

Східна Азія є важливим регіоном для міграції, а це створює виклики щодо інтеграції мігрантів, забезпечення їхніх прав та врегулювання міграційних потоків.

Світові економічні та фінансові кризи також впливають на економічну стабільність в регіоні, особливо в країнах, які є великими глобальними гравцями, такими як Китай та Японія. Глобалізація та зміни в міжнародній торгівлі можуть впливати на економіку регіону та робочі місця. Глобальна пандемія, така як COVID-19, дала серйозні виклики для систем охорони здоров'я, економіки та суспільства в цій частині світу. А глобальний розвиток технологій надає як можливості, так і виклики, пов'язані з зміною робочих місць, кібербезпекою та конкуренцією [111, р. 523].

Отже, розв'язання цих глобальних викликів вимагає спільних зусиль національних урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Дипломатія, міжнародна співпраця та прийняття ефективних політик є ключовими для подолання цих викликів і забезпечення сталого розвитку країн Східної Азії.

Таким чином, розуміння цих проблемних полів є важливим для розробки стратегій і політик, спрямованих на досягнення сталого та справедливого розвитку в регіоні Східної Азії. Різні країни мають власні особливості та потреби, і вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу та співпраці як на національному, так і на міжнародному рівні.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-СХІДНОАЗІЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Нормативно-правова база та основні етапи розвитку азійського вектора

Азійський вектор – це стратегічна політика та спрямованість на розвиток співробітництва з країнами Азії, яка може включати в себе політичні, економічні, культурні та соціальні аспекти.

Нормативно-правова база та етапи розвитку азійського вектора можуть варіюватися в залежності від країни та її конкретних цілей. Щодо нормативно-правової бази, то вона складається з: міжнародних договорів та угод, законодавства України, законодавства в країнах Східної Азії. Країни укладають багатосторонні та двосторонні договори з країнами Азії для регулювання різних аспектів співробітництва, таких як торгівля, інвестиції, наука та технології, культура тощо.

Україна має ряд міжнародних договорів та угод з країнами Східної Азії, які регулюють різні аспекти співробітництва (додатки А, Б, В, Г).

Законодавство Східної Азії та України щодо міжнародного співробітництва базується на національних законах та міжнародних договорах. Україна також має закони про міжнародні договори, які регулюють процес укладання, ратифікації та виконання міжнародних договорів, та закони про зовнішні зносини, що регулюють відносини України з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Щодо законодавства в країнах Східної Азії, то воно також представлено Конституціями. Наприклад, Конституція Південної Кореї містить положення про відносини з іншими країнами та ратифікацію міжнародних договорів. Зокрема, стаття 60 Конституції визначає, що міжнародні договори ратифікуються Президентом та схвалюються Національною Асамблеєю [90].

Конституція Японії визначає принципи зовнішньополітичної діяльності та міжнародних відносин. Наприклад, стаття 98 Конституції визначає:

«Укладені Японією договори та установлені норми міжнародного права повинні сумлінно виконуватись» [1].

Країни Східної Азії мають закони, які регулюють процес укладання та виконання міжнародних договорів, які стосуються різних сфер, включаючи торгівлю, економіку та політику.

Це лише загальні приклади законодавства щодо міжнародного співробітництва в Україні та країнах Східної Азії. Кожна країна має свої унікальні закони та норми, які регулюють її відносини з іншими державами.

Відносини між Україною та Монголією мають налічувати багатий досвід взаємної співпраці за різними напрямками. Ключовими для розвитку цих відносин стали гостинні візити та зустрічі очільників країн: з Монголії до нашої країни в 2002 і 2011 роках, з України до Монголії у 2003 році. Також важливими були зустрічі на саміті "Тисячоліття" у Нью-Йорку у 2000 році, події з нагоди 60-річчя Держави Ізраїль у 2008 році в Єрусалимі, участь у 64-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у 2009 році в Нью-Йорку, а також участь у Економічному форумі в Давосі у січні 2011 року.

Також для участі у міністерському засіданні ОБСЄ глави зовнішньополітичного відомства Монголії відвідали Україну в грудні 2013 року. 19 вересня 2012 року в столиці Монголії відбувся новий цикл політичних консультацій на рівні заступників міністрів закордонних справ обох країн. Заходи зі співпраці також охоплюють візити представників обох країн на різні заходи, включаючи конференції та форуми.

24 квітня 2015 року у нашій Верховній Раді була створена депутатська група з міжпарламентських зв'язків з Монголією (6 осіб) для збільшення міжпарламентських зв'язків, проте питання щодо інтенсифікації міждержавних, міжпарламентських, міжурядових контактів на всіх щаблях залишаються на порядку денному, включаючи поглиблення співпраці між Україною та Монголією на рівні неурядових організацій та розвиток зв'язків між столицями і регіонами обох країн, робочі поїздки та офіційні візити,

Відносини між Україною та Японією відрізняються відсутністю політичних проблем та розбіжностей і визначаються спільністю поглядів та позицій з розв'язання багатьох актуальних міжнародних питань. Японія виступає відданим критиком російської агресії проти України та незаконної окупації її території, приєднуючись до міжнародних санкцій проти Росії.

Японія, яка є впливовим членом ключових міжнародних організацій, включаючи «Велику сімку», МВФ, ОЕСР, залишається перспективним торговельно-економічним партнером для України як провідний міжнародний кредитор та центр закордонних інвестицій. Це створює сприятливий фундамент для розвитку співпраці в різних сферах, таких як торгівля, наука, гуманітарні відносини, освіта та інфраструктура.

Японія активно надає Україні технічну, грантову та фінансову підтримку для зміцнення демократії, адміністративних та економічних реформ, а також для розвитку культури, освіти та медицини. Крім того, підтримуються зв'язки між спорідненими містами – Одесою та Йокогамою (з 1965 року) і Києвом та Кіото (з 1972 року) [83].

Щодо етапів розвитку азійського вектора, то перший етап включає в себе розвиток економічних зв'язків з країнами Азії, в тому числі торгівлю, інвестиції та розвиток інфраструктури. Розвиток азійського вектора у співробітництві з країнами Азії має значущий вплив на економічний розвиток України та регіону Азії (рис 3.1). Зокрема, в торгівлі та інвестиціях. Розвиток торговельних та інвестиційних відносин між Україною та країнами Азії сприятиме збільшенню експорту та імпорту товарів та послуг. Україна може розвивати співпрацю у галузі сільськогосподарської продукції, вугільної енергетики, високих технологій, нафти та газу тощо. Розвиток фінансових послуг та банківської сфери може сприяти привертанню інвестицій та фінансуванню спільних проєктів. Відкриття філіалів банків та фінансових установ з країн Азії в Україні та навпаки може полегшити фінансовий обмін.

Рис. 3.1. Товарообіг України, 2020 [91]

Наступний напрямок – це інфраструктура та логістика, оскільки розширення транспортної інфраструктури та логістичних зв'язків може полегшити обмін товарами та послугами між Україною та країнами Азії. Розвиток транспортних коридорів, які з'єднують два регіони, на сьогодні вбачаються важливою ініціативою.

Важливою також вбачається енергетична співпраця, оскільки розвиток співробітництва в галузі енергетики включає в себе обмін енергією, розвиток відновлюваних джерел енергії, спільні проєкти в галузі ядерної енергетики та інше.

Співробітництво у сфері науки, технологій та інновацій сприятиме обміну знань та розвитку високотехнологічних галузей. Спільні дослідницькі проєкти та створення інноваційних стартапів будуть важливими частинами співпраці.

Розвиток малих та середніх підприємств, а також підприємницького середовища сприятиме створенню нових робочих місць та розвитку інноваційних ідей.

Варто зазначити, що країни Азії мають значні резерви вугілля, тому співробітництво в галузі видобутку вугілля та розвитку енергетики може бути важливим напрямком співпраці.

Отже, розвиток азійського вектора може призвести до взаємної вигоди для України та країн Азії, сприяти обміну досвідом та створювати нові можливості для економічного розвитку обох регіонів (додаток Л).

Політичне та дипломатичне співробітництво в розвитку азійського вектора є важливою складовою зовнішньої політики України та може сприяти зміцненню відносин із країнами Азії. Можна виділити наступні аспекти політичного та дипломатичного співробітництва: двосторонні відносини, мультилатеральні форуми, розвиток дипломатичних представництв, дипломатичні ініціативи, політичний діалог та консультації, спільні проєкти та ініціативи, дипломатичні місії та обмін дипломатичними нотами [76].

Розвиток двосторонніх політичних відносин між Україною та країнами Азії є важливим аспектом співробітництва, включаючи візити високопосадових осіб, політичні консультації та обмін дипломатичними нотами. Участь у міжнародних організаціях та форумах, таких як Організація Об'єднаних Націй, Азійсько-Тихоокеанське Економічне Співробітництво (АРЕС), Азійський банк розвитку, може полегшити співробітництво та взаємодію. Розширення мережі посольств та консульських установ в країнах Азії буде полегшувати обслуговування громадян, підтримку та розвиток дипломатичних зв'язків.

Україна може запропонувати дипломатичні ініціативи для спільного розв'язання проблем та конфліктів у регіоні. Наприклад, ініціативи щодо миру та безпеки, спільного боротьби з тероризмом та розповсюдженням зброї масового знищення. Політичний діалог між Україною та країнами Азії може включати в себе обмін думками та консультації щодо ключових міжнародних питань, таких як зміна клімату, безпека, права людини тощо.

Разом з країнами Азії Україна може розвивати спільні проєкти та ініціативи у різних сферах, таких як енергетика, торгівля, інфраструктура, технології, освіта тощо. Розвиток дипломатичних місій та обмін дипломатичними нотами може полегшити комунікацію та співпрацю між державами.

Отже, дипломатичне співробітництво і політичний діалог грають важливу роль у розвитку азійського вектора та узгодженні спільних підходів до глобальних питань. Вони сприяють створенню стабільних та плідних відносин між Україною та країнами Азії.

Україна може обрати власний шлях розвитку азійського вектора, відповідно до своїх цілей та можливостей. Головне, щоб розвиток співробітництва з країнами Азії був здійснений на основі взаємної користі та поваги між сторонами.

3.2. Основні напрямки та проблеми співробітництва

Українсько-східноазійське співробітництво є важливим напрямком для розвитку зовнішньої політики України та має потенціал для спільної співпраці з країнами Східної Азії. Можна виокремити основні напрямки та українсько-східноазійського співробітництва:

1. Торгівля та економічні відносини.
2. Товарний обмін.
3. Інвестиції.
4. Торговельні угоди.
5. Логістичні коридори.
6. Спільні проєкти та інновації
7. Енергетична співпраця (енергетичні джерела, торгівля енергоносіями, відновлювальна енергія, енергоефективність та енергозбереження, інфраструктура та транспортування енергоносіїв, безпека та стійкість постачання).
8. Транспортні проєкти.

9. Розширення портової інфраструктури.
10. Залізнична співпраця.
11. Повітряна та авіаційна співпраця.
12. Електронні системи митного контролю та логістики.
13. Розвиток трансконтинентальних та міжнародних транспортних коридорів.
14. Культурний та освітній обмін.
15. Студентський обмін.
16. Наукова співпраця.
17. Мовна освіта.
18. Культурний обмін [92].

Таким чином, розвиток торгівлі та інвестиційних відносин між Україною та країнами Східної Азії є важливим напрямком співробітництва. Україна може сприяти постачанню сільськогосподарської продукції, сталі, машин і обладнання, а також інших товарів та послуг на цей ринок, і водночас імпортувати товари і технології з цього регіону. Торгівля та економічні відносини України з країнами Східної Азії є важливою складовою зовнішньоекономічних відносин України. Країни Східної Азії, такі як Китай, Японія, Південна Корея, та інші, є важливими торговельними партнерами для України [91].

Україна веде активну торгівлю з країнами Східної Азії. Основними товарами, які експортуються з України, є зерно, сталеві вироби, хімічна продукція, металопрокат, електроніка та інше. З іншого боку, Україна імпортує машини та обладнання, автомобілі, електроніку та інші товари з країн Східної Азії [85].

Країни Східної Азії є важливими джерелами інвестицій української економіки. Україна привертає інвестиції з цього регіону в різні галузі, включаючи виробництво, інфраструктуру, агробізнес, енергетику та інше.

Розвиток транспортних інфраструктурних зв'язків із країнами Східної Азії буде полегшувати торговельний обмін та зменшувати логістичні

витрати. Проекти, такі як «Новий Шовковий шлях», сприяють збільшенню торговельних потоків.

Співпраця в галузі інновацій та науково-технічного співробітництва також може призвести до спільних проєктів та розвитку нових технологій.

Україна має можливості для співробітництва у сфері енергетики з країнами Східної Азії. Наприклад, варто укладати угоди в галузі вугільної енергетики, альтернативних джерел енергії та ядерної енергетики. Країни Східної Азії мають значні резерви природних ресурсів, таких як вугілля, газ, нафта та різноманітні відновлювальні джерела енергії. Співпраця в галузі видобутку та транспорту енергоносіїв буде важливою для забезпечення енергетичної безпеки України. Наша країна може імпортувати енергоносії з країн Східної Азії або експортувати власні енергоносії на цей ринок (після перемоги). Це сприятиме диверсифікації джерел постачання та розширенню ринків збуту [85].

Країни Східної Азії активно розвивають відновлювальну енергетику, таку як сонячна та вітрова енергія, і ми можемо співпрацювати з цими країнами в галузі розвитку відновлювальних джерел енергії та обміну технологічними знаннями, а співпраця в галузі енергоефективності та енергозбереження допоможе в зменшенні споживання енергії та витрат на неї, що важливо для сталого розвитку.

Розвиток інфраструктури та транспортування енергоносіїв, таких як газ і нафта, полегшить торгівлю та обмін енергією між Україною та країнами Східної Азії. Забезпечення надійного та стійкого постачання енергії є важливою складовою енергетичної безпеки. Спільна робота у галузі безпеки та стійкості забезпечить її надійне постачання.

Як бачимо, енергетична співпраця між Україною та країнами Східної Азії має великий потенціал для зміцнення енергетичної безпеки, підвищення сталості та сприяння сталому розвитку. Взаємовигідна співпраця у галузі енергетики призведе до спільних досягнень та розвитку обох сторін [33, с.249].

Транспортні проекти між Україною та країнами Східної Азії включають інфраструктурні розвиток, розширення логістичних можливостей та покращення торгівлі. Наприклад, транспортний коридор "Новий шовковий шлях" передбачає створення транспортних маршрутів, які з'єднують Східну Азію та Європу через Україну та інші країни. Він включає морські шляхи, залізничні та автомобільні шляхи, а також розвиток інфраструктури, яка сприяє перевезенню вантажів. З січня 2020 року поїзди з Китаю в ЄС нарешті почали прямувати транзитом через Україну [82].

До початку повномасштабного вторгнення Україна активно розвивала свої морські порти на Чорному та Азовському морях, щоб полегшити торгівлю з країнами Східної Азії. Порти, такі як Одеса, Миколаїв та інші, розширювали свою вагомість та покращували інфраструктуру для обслуговування великих вантажів. Розвиток залізничних зв'язків між Україною та країнами Східної Азії полегшить транзит та обмін товарів шляхом покращення залізничної інфраструктури та співпраці в галузі логістики.

Розвиток авіаційної співпраці також сприяв зручному переміщенню пасажирів та вантажів між регіонами. Забезпечення прямих авіарейсів та спільних авіаперевізників покращувало доступність та ефективність повітряного транспорту. Впровадження сучасних інформаційних систем сприяє полегшенню та прискоренню митного контролю та логістики, що сприяє зменшенню часу та витрат на торгівлю [84].

Наразі участь України в проєктах розвитку трансконтинентальних та міжнародних транспортних коридорів може забезпечити прямий доступ до ринків Східної Азії та європейських країн. Транспортні проєкти сприяють зміцненню торгівлі та економічних зв'язків між Україною та країнами Східної Азії, що сприяє розвитку обох сторін [33, с. 256].

Розвиток культурного та освітнього співробітництва сприяє зближенню народів та розвитку взаємного розуміння, поглибленню взаєморозуміння, спільному навчанню та взаємному впливу на культурний розвиток.

Наприклад, програми обміну студентів між університетами та навчальними закладами України та країн Східної Азії сприяють взаємному навчанню та обміну культурним досвідом. Студенти мають можливість вивчати іншу культуру та мову, а також здобувати нові знання в інших країнах навіть попри війну.

Україна та країни Східної Азії співпрацюють у галузі наукових досліджень, обмінюючи знання та досвід. Спільні проєкти та наукові обміни сприяють і сприятимуть розвитку нових технологій та інновацій. Освіта у галузі вивчення мов інших країн грає важливу роль у розвитку міжнародного спілкування та розуміння. Програми навчання іноземних мов допомагають розвивати комунікативні навички та культурну компетентність.

Обмін культурними делегаціями, мистецькими виставками, концертами та іншими культурними заходами сприяє взаємному впливу на культурний розвиток. Це допомагає вивчати та розуміти культурні особливості і традиції інших країн. Обмін художниками, письменниками, музикантами та іншими представниками мистецтва сприяє розширенню культурного спрямування та розумінню різноманітності світової культури. Участь у міжнародних фестивалях та культурних заходах сприяє обміну традиціями, мистецтвом та культурними цінностями.

Культурний та освітній обмін сприяють розширенню горизонтів та зміцненню взаєморозуміння між Україною та країнами Східної Азії. Вони допомагають зближувати людей і розвивати традиції співпраці та взаємодії.

1. Українсько-східноазійське співробітництво має низку проблем: географічні відстані (транспортні витрати і логістика, часові різниці, мовні бар'єри, політичні та правові відмінності, відсутність безпосереднього контакту, відсутність безпосередніх транспортних маршрутів, збільшення часу та витрат, залежність від посередників, ризик перешкод і затримок, збільшення екологічних витрат, незручності для пасажирів).

2. Політичні обмеження (геополітичні конфлікти, міжнародні санкції, політичні ризики, обмеження торгівлі та інвестицій, конфлікти щодо територіальних питань, різниця в політичних системах та цінностях).

3. Культурні та мовні різниці (мовні бар'єри, різниця в культурних традиціях та цінностях, поглиблення стереотипів, сприйняття та інтерпретація інформації).

4. Економічні відмінності (різні ринки та попит, різниця у регулюючій системі, економічні обмеження і санкції, різниця в інфраструктурі та технологіях, валютні ризики).

Географічні відстані вбачаються чи не однією з найважливіших проблем українсько-східноазійського співробітництва. Східна Азія розташована на великій відстані від України, і це створює ряд викликів для ефективного співробітництва. Великі географічні відстані між Україною та країнами Східної Азії ускладнюють торгівельні та транспортні зв'язки, що призводить до високих витрат та затримок в поставках. Є ще ряд проблем, пов'язаних з географічними відстанями.

По-перше, доставка товарів та послуг на великі відстані є дорогою та вимагає складної логістики, а витрати на транспортування та митні обмеження можуть ускладнити торгівлю та обмін. Географічні різниці можуть призводити до відмінностей у робочому часі та графіках, а це може ускладнювати комунікацію та співпрацю.

По-друге, різниця в мовах та культурні особливості можуть призводити до ускладнень у спілкуванні та розумінні.

По-третє, різні політичні та правові системи можуть вимагати адаптації та розуміння для успішної співпраці.

По-четверте, географічні відстані можуть ускладнювати можливість особистого контакту та обміну ідеями.

Незважаючи на ці виклики, існують різні способи подолання географічних обмежень українсько-східноазійського співробітництва. Це включає в себе розвиток транспортної інфраструктури, використання

інформаційних технологій для полегшення комунікації, встановлення міжнародних партнерств та угод, а також розвиток логістичних рішень для зменшення транспортних витрат. Головною метою є створення сприятливих умов для розвитку ефективного співробітництва між Україною та країнами Східної Азії незважаючи на географічні відстані.

З відсутністю безпосередніх транспортних маршрутів також пов'язана низка проблем:

- ускладнення торгівлі та логістики;
- ускладнення ефективного та зручного співробітництва між регіонами, що гальмує розвиток економічних, торговельних та культурних відносин через додатковий час та витрати на перевезення товарів та послуг (збільшення вартості та затрат на логістику).
- користування послугами посередників або транспортних компаній, що може призводити до додаткових витрат та складнощів у контролі над поставками.
- збільшення ризику перешкод і затримок під час транспортування вантажів через кілька посередників і країн.
- збільшення викидів CO₂ та інших забруднюючих речовин, що шкодить навколишньому середовищу.
- незручності та затримки через відсутність прямих авіарейсів або залізничних маршрутів (для пасажирів, які подорожують між Україною та країнами Східної Азії).

Для подолання проблеми відсутності безпосередніх транспортних маршрутів можуть бути вжиті певні заходи. Наприклад, розвиток транспортної інфраструктури шляхом розширення мережі автомагістралей, залізниць і портів, що може сприяти розвитку прямих транспортних маршрутів між Україною та країнами Східної Азії.

Також укладення міжнародних угод і угод про співпрацю в галузі транспорту може сприяти полегшенню перетину кордонів та зменшенню транспортних обмежень. Ще розробка мультимодальних коридорів, які

об'єднують різні види транспорту, і можуть полегшити переміщення вантажів та пасажирів [84].

Наприклад, спільні транспортні проекти та ініціативи сприятимуть розвитку транспортних маршрутів та зменшенню обмежень, а використання інформаційних технологій для відстеження та координації транспортних маршрутів полегшить логістику та зменшить затрати.

Таким чином, здолання проблеми відсутності безпосередніх транспортних маршрутів сприятиме зміцненню співробітництва між Україною та країнами Східної Азії, полегшить торгівлю та обмін та сприятиме економічному розвитку обох сторін.

Наступними є політичні конфлікти, санкції та інші обмеження, що можуть ускладнювати співробітництво з деякими країнами Східної Азії. Наявність геополітичних конфліктів у регіоні може ускладнити співробітництво, оскільки країни можуть бути заангажовані в різні конфлікти та мати різні політичні погляди. Санкції, які накладаються на певні країни або індивідів, ускладнюють торгівлю та економічне співробітництво. Нестабільність у політичній сфері, зміни у владі та різні політичні курси створюють невизначеність та ризики для бізнесу та інвестицій [27, 38, 70].

Політичні обмеження можуть призвести до обмеження торгівлі та інвестицій між країнами, а територіальні спори та конфлікти – до напружених відносин між країнами та ускладнити співробітництво. Різниця в політичних системах та цінностях може ускладнювати взаєморозуміння та співробітництво між країнами.

Для подолання політичних обмежень та розв'язання проблем українсько-східноазійського співробітництва, важливо встановити діалог та співпрацю на рівні міжнародних організацій, дотримуватися міжнародних норм та правил, а також шукати спільні інтереси та рішення, які б сприяли миру, стабільності та розвитку обох регіонів. Дипломатичні зусилля та міжнародні переговори допоможуть знайти компроміси та вирішити конфлікти [110, р. 236].

Культурні та мовні різниці можуть бути важливою проблемою українсько-східноазійського співробітництва, оскільки вони впливають на сприйняття та взаєморозуміння між країнами та народами, можуть створювати перешкоди для співробітництва та взаємного розуміння. Йдеться про те, що відсутність спільної мови або знання інших мов ускладнює спілкування та взаємодію між людьми та підприємствами; різниця в культурних традиціях, обрядах, цінностях та нормах поведінки може призводити до непорозуміння та конфліктів; незнання інших культур призводить до утворення стереотипів, що ускладнює взаємодію та сприяє недовіри тощо.

Для подолання культурних та мовних різниць та зміцнення українсько-східноазійського співробітництва можна вжити певні заходи: мовні технології, перекладачі та інтерпретатори, навчання іноземним мовам, публічна дипломатія, розробка інтеркультурних комунікаційних стратегій, міжнародні освітні програми, спільні культурні заходи, міжкультурний обмін та навчання.

Наприклад, програми міжкультурного обміну, навчання іноземних мов та вивчення культур інших країн сприятимуть покращенню взаєморозуміння, а організація спільних культурних заходів, фестивалів, виставок та концертів сприятиме взаємному впливу та обміну культурними цінностями.

Підтримка програм та проєктів, які сприяють міжнародній освіті та культурному обміну, буде зближувати народи та сприяти взаєморозумінню.

Обмін студентами, викладачами, артистами та фахівцями з різних культур, розробка стратегій та підходів до комунікації, які враховують різницю в культурних контекстах, полегшить співробітництво та сприятиме взаємному розумінню.

Організація культурних заходів, виставок, фестивалів та концертів допоможе відкрити нові аспекти культур і традицій інших країн. Розробка та підтримка міжнародних освітніх програм та обміну сприятиме розширенню знань про інші культури. Зокрема, навчання комунікації та співробітництва в

міжкультурному середовищі може допомогти вирішувати конфлікти та знижувати стереотипи.

Використання публічної дипломатії для популяризації культурних обмінів та співробітництва також сприяє зближенню народів.

Розвиток навичок володіння іноземними мовами полегшить спілкування та обмін інформацією. Використання кваліфікованих перекладачів і інтерпретаторів допоможе зберегти точність та якість комунікації, а інформаційних технологій та програм для автоматизованого перекладу – полегшить комунікацію.

Отже, здолання культурних та мовних різниць є важливим чинником для успішної співпраці між Україною та країнами Східної Азії. Взаєморозуміння та врахування культурних особливостей створять сприятливу атмосферу для плідної співпраці і спільного розвитку.

Економічні відмінності між Україною та країнами Східної Азії є проблемою (перешкодою) для українсько-східноазійського співробітництва, оскільки різні економічні моделі, ринкові умови та стратегії розвитку впливають на торгівлю, інвестиції та економічну взаємодію (рис. 3.2.). Різниця в рівнях розвитку, економічних системах і підходах до бізнесу впливають на співробітництво.

Зокрема, економіки України та країн Східної Азії мають різні ринки, структури попиту та споживчі звички. Це вимагає адаптації продуктів та послуг для задоволення специфічних потреб ринків. Різниця в правовій системі та регулюючих механізмах впливає на бізнес-середовище та правила гри для інвесторів [6, с. 38]. Економічні обмеження та санкції, які можуть застосовуватися до певних країн, можуть ускладнювати торгівлю та інвестиції. Різниця в рівні розвитку інфраструктури та доступу до технологій впливає на конкурентоспроможність та можливості для співпраці. Коливання валютних курсів можуть впливати на фінансові операції та інвестиції.

Рис. 3.2. Стан зовнішньої торгівлі товарами України в першому кварталі 2022 р. та 2023 р., млн дол.. США [85]

Для подолання економічних відмінностей та стимулювання українсько-східноазійського співробітництва можна вжити наступні заходи:

- адаптація продуктів та послуг (розробка продуктів та послуг, які враховують специфічні потреби та попит ринків обох регіонів);
- укладення та підтримка торгових угод (укладення торгових угод та зниження тарифів полегшить обмін товарами та послугами);
- розвиток інфраструктури та технологій (інвестиції у розвиток інфраструктури та доступ до сучасних технологій полегшать економічну взаємодію);
- діалог та консультації (регулярний діалог та консультації між урядами та підприємствами сприятимуть знаходженню спільних інтересів та рішень);
- міжнародні ініціативи та проєкти (участь у спільних міжнародних ініціативах та проєктах сприятиме розвитку співпраці та зниженню економічних бар'єрів).

Здолання економічних відмінностей повинно сприяти створенню сприятливого середовища для ефективного співробітництва між Україною та країнами Східної Азії.

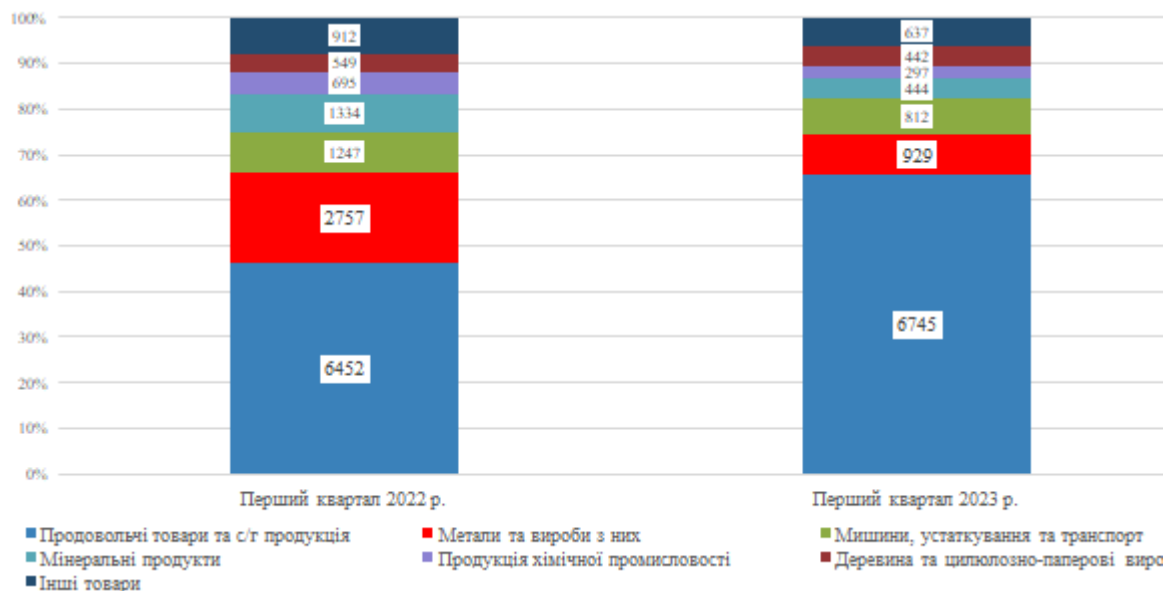

Рис. 3.3. Товарна структура експорту України в першому кварталі 2022 р. та 2023 р., млн дол. США [85]

Таким чином, усі ці проблеми можуть бути подолані через активне дипломатичне та економічне зусилля, розвиток транспортної інфраструктури, залучення іноземних інвестицій та розвиток спільних проєктів. Торгівля та економічні відносини України з країнами Східної Азії мають значущий потенціал для подальшого розвитку (рис. 3.3.). Вони сприяють зміцненню економічних зв'язків та розширенню можливостей для обох регіонів.

Енергетична співпраця України з країнами Східної Азії має важливе значення для забезпечення енергетичної безпеки, розвитку відновлювальних джерел енергії та зменшення впливу на довкілля. Розвиток транспортної інфраструктури і логістичних відносин між Україною та країнами Східної Азії може полегшити обмін товарами та послугами.

Таким чином, розвиток українсько-східноазійського співробітництва буде мати важливий внесок у розвиток обох регіонів та зміцнення міжнародних відносин.

3.3. Прогнозування пріоритетних напрямків взаємодії: вплив національних моделей

Прогнозування пріоритетних напрямків українсько-східноазійської взаємодії та їхній вплив на національні моделі розвитку вимагає аналізу і

розуміння як національних, так і регіональних обставин, які можуть впливати на ці відносини; передбачає розгляд різних сфер співпраці та їх можливий вплив на економічний розвиток України та країн Східної Азії.

Геополітичні фактори, такі як відносини з іншими державами, конфлікти в регіоні, санкції та інші аспекти, впливають на пріоритетні напрямки взаємодії та створюють обмеження [13, с. 126–128].

Прогнозування пріоритетних напрямків українсько-східноазійської взаємодії та їх вплив на національні моделі розвитку в геополітичному контексті включає аналіз впливу політичних та геополітичних факторів на співпрацю між Україною та країнами Східної Азії за такими можливими напрямками та їхніми впливами:

1. Безпека та стабільність. Зміцнення співпраці в галузі безпеки та оборони підвищить стабільність та забезпечить захист від спільних загроз (витрати на оборону та військову модернізацію).

2. Торгівля та економічна інтеграція. Розширення торгових зв'язків та підписання торгових угод збільшить обсяги експорту та імпорту (регулювання зовнішньої торгівлі, підвищення конкурентоспроможності та розвиток економічних галузей). Приваблення інвестицій із країн Східної Азії може сприяти розвитку нових галузей та інфраструктурних проєктів в Україні, що в свою чергу може створити нові робочі місця та підвищити ВВП. Торговельні угоди та зони вільної торгівлі поліпшують доступ до ринків та зменшують митні бар'єри. Розширення інвестицій та спільних проєктів сприятиме розвитку нових галузей та створенню робочих місць. Вплив на національні моделі розвитку включає питання стимулювання інвестицій та розвитку підприємництва.

3. Дипломатичні та політичні відносини. Взаємодія на дипломатичному рівні може сприяти вирішенню міжнародних конфліктів та спільних завдань (питання зовнішньої політики та визначення стратегічних партнерств).

4. Енергетика та ресурси. Енергетична співпраця може забезпечити доступ до джерел енергії та покращити енергетичну безпеку обох регіонів (вплив на національні моделі розвитку включає питання розвитку відновлюваної енергетики, енергоефективності та зменшення залежності від імпорту енергоресурсів);

5. Культурний та освітній обмін. Вплив на національні моделі розвитку включає питання підтримки мистецтва, розвитку туризму, гостювого прийому та підтримки культурних ініціатив і збереження культурної спадщини. Отже, спільні культурні та мовні проєкти: реалізація спільних проєктів у галузі літератури, мистецтва та кіно буде сприяти обміну ідеями та творчими досягненнями. Розширення культурного та освітнього обміну сприятиме взаємному розумінню та гармонії між націями.

6. Вплив на національні моделі розвитку включає питання мовної політики та захисту мовних прав. Розвиток мовних програм сприятиме вивченню мов країн Східної Азії та української мови. Мовна рівномовність та білінгвізм, їхня підтримка зміцнить мовну ідентичність та сприятиме співіснуванню різних мов та культур.

7. Інновації та технології. Спільні проєкти в галузі наукового дослідження та розвитку нових технологій сприятимуть створенню інноваційних продуктів та послуг. Обмін знаннями та технологічними рішеннями підвищить конкурентоспроможність економіки. А також розвиток цифрової торгівлі та електронної комерції може збільшити обсяги онлайн-торгівлі та цифрових послуг.

8. Транспорт та логістика. Розширення транспортних маршрутів та інфраструктурних проєктів полегшить торгівлю та транзит товарів між регіонами. Саме співробітництво в розвитку транспортних коридорів може збільшити ефективність та конкурентоспроможність обох регіонів.

9. Агропромисловий комплекс є також пріоритетним напрямком. Співпраця в цій галузі посприє розвитку сільського господарства та

харчової промисловості. Експорт аграрних товарів до країн Східної Азії може стати додатковим джерелом доходів для України.

Отже, зазначені напрямки співпраці матимуть значний вплив на національні моделі розвитку через питання розвитку транспортної інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності економіки; спільний доступ до природних ресурсів, розвиток спільних проєктів у галузі видобутку та обробки природних ресурсів забезпечить стійкий доступ до цих ресурсів (розвитку сировинної галузі та забезпечення внутрішніх потреб); екологічну співпрацю та сталість через спільні ініціативи в галузі екології сприятимуть збереженню природних ресурсів та розвитку сталої економіки (сталого розвитку, охорони навколишнього середовища та адаптації до змін клімату); інновації та технології (розвиток інноваційної інфраструктури та підтримки наукових досліджень). Розвиток транспортної інфраструктури та оптимізація логістики покращить транспортну доступність та ефективність поставок.

Важливо враховувати, що геополітичний контекст може визначати можливість реалізації цих напрямків співпраці. Рішення та дії українських та східноазійських лідерів можуть впливати на обрані напрямки та їхній вплив на національні моделі розвитку.

Ці напрямки співпраці можуть сприяти розширенню ринків для українських підприємств, створенню нових робочих місць, підвищенню економічної активності та інноваційному розвитку. При цьому важливо враховувати вплив цих напрямків на соціальні та екологічні аспекти розвитку та розробляти стратегії, які б сприяли збалансованому та стійкому розвитку.

Наприклад, Китай активно розвиває регіональні та глобальні економічні відносини, підтримуючи світовий резервний статус юаня та ініціюючи угоди про зони вільної торгівлі. Різноманітність попиту економіки України на китайські товари виявляється в переважанні високотехнологічних і середньотехнологічних товарів (машини, обладнання, електротехніка, продукція хімічних та пов'язаних галузей промисловості).

Національні економічні інтереси України потребують ряду заходів. По-перше, суттєвого зниження мит на експорт пшениці та кукурудзи до Китаю. Поточні мита у розмірі 65% становлять значну перешкоду для постачання цих продуктів до Китаю, особливо враховуючи, що для країн АСЕАН мита на аналогічні товари становлять лише 50%. Це особливо важливо, оскільки прогнози вказують на зростання попиту на ці продукти в Китаї. По-друге, введення квот на безмитне або мінімально оподатковане ввезення сільськогосподарських та несировинних товарів до Китаю.

Україні слід активно долучитися до ініціатив Китаю, зокрема до Концепції "Один пояс, один шлях", для забезпечення власних національних інтересів. Перед укладенням угоди про зону вільної торгівлі з Китаєм, Україні слід провести ретельні розрахунки впливу на макроекономічні показники. Дипломатичні та зовнішньоекономічні питання повинні враховувати вплив угоди про зону вільної торгівлі з Китаєм на перспективи членства України в ЄС та відносини з США [88].

У першій половині 2022 року обсяг торгівлі Китаю та України впав майже вдвічі: торгівля між країнами знизилася на 46,6% до \$5,79 млрд.

У першій половині 2021 р. Китай та США постачають один одному товари найшвидшими темпами за останні роки, внаслідок чого найбільші у світі двосторонні торговельні відносини виглядають так, ніби затяжної тарифної війни та пандемії COVID-19 ніколи не було. Швидке зростання торгівлі з ЄС. Бум торгівлі зі США (рис. 3.4).

Станом на травень 2023 року Китай має більш ніж 500 готових до застосування ядерних боєголовок. Для порівняння, 2020-го їх кількість оцінювалася приблизно у 200 одиниць. Таким чином, протягом зазначеного періоду кількість ядерних боєголовок у КНР збільшилася більш ніж вдвічі.

Міністерство оборони США зазначає, що Китай збільшує темпи виробництва ядерних боєголовок. Американські військові вважають, що до 2030 року КНР матиме в своєму розпорядженні більш ніж 1 тис. таких виробів, а до 2035-го – 1,5 тис.

Рис.3.4. Протистояння США та Китаю

(порівняння економічного та військового потенціалу держав) [87]

При цьому ініціативи Китаю з нарощування ядерного потенціалу не обмежуються лише боеголовками. За даними Пентагону, в 2022 році в Китаї завершилося будівництво трьох комплексів з більш ніж 300 новими ракетними шахтами, в деякі з яких вже завантажені міжконтинентальні балістичні ракети. Пекін офіційно дотримується політики незастосування ядерної зброї першим, заявляючи, що арсенал формується як «засіб у відповідь».

Китай посилює дипломатичний, політичний та військовий тиск на Тайвань. За певними даними, влада КНР розглядає можливість для силового захоплення острова до 2027 року. Крім того, заявляє Пентагон, китайська влада чинить тиск на інших сусідів по регіону. Загалом, згідно з даними державного бюджету, військові витрати Китаю 2023 року зросли на 7,2% у порівнянні з минулим роком [3].

Натомість Японія в квітні 2020 року виділила 243,5 млрд ієн (близько \$2,2 млрд), щоб допомогти компаніям вивести виробництво з Китаю. На такий крок держава пішла через пандемію коронавірусу COVID-19, що

призвела до порушення ланцюжків поставок між державами. До пандемії Китай був найбільшим торговим партнером Японії. Однак коронавірусна криза призвела до того, що роботу на багатьох заводах було зупинено, а імпорт з Китаю впав майже вдвічі.

Поки важко оцінити геополітичні та гео економічні наслідки цих заходів, але вони напевно залежатимуть від стратегії «Вільний і відкритий Індотихоокеанський регіон» (FOIP). У рамках цієї стратегії Японія має намір співпрацювати з Австралією, Індією, США та країнами Індотихоокеанського регіону підтримки регіонального економічного розвитку. Якщо Японія вирішить стимулювати переміщення японських ланцюжків поставок з Китаю до країн-партнерів FOIP, це може посилити її вплив [83].

У 2022 р. Японія створила фонд розвитку інновацій у ЗВО розміром \$82 млрд. На початку жовтня фахівці Кіотського університету в Японії повідомили про розробку експериментальної системи AI Buddha – віртуального Будди на основі технологій штучного інтелекту та доповненої реальності. В грудні ухвалила план щодо продовження терміну служби ядерних реакторів, заміни старих та будівництва нових. Після катастрофи на АЕС «Фукусіма» країна планувала відмовитися від використання атомної енергетики, але тепер змінила це рішення на тлі глобальних перебоїв із постачанням енергоносіїв.

Фінансова політика Японії відповідає Сучасній грошовій теорії. Нефінансовий борг складається із кредитних інструментів, випущених державними органами, домашніми господарствами та підприємствами, які не включені до фінансового сектору. Держборг – 261% ВВП (дані на вересень 2023 р.). На початок 2023 р. борг Японії наближається до 1100 трильйонів єн. Боргове навантаження становить 230–240% від ВВП – це більше, ніж 115% у США та 97% у Євросоні.

З 1 січня 2023 року по 20 січня 2023 року активи Банку Японії зросли на 23.4 трлн єн, що стало найзначнішим збільшенням з грудня 1999 року, коли за місяць зарядили 27.2 трлн єн, але з січня 2000 року майже всі забрали. Дії

Банку Японії провокують загострення дисбалансів та боргову кризу, оскільки розрив актуальної ставки та інфляції збільшується, що робить ставки рекордно негативним для Японії.

У 2023 р. зниження курсу до 160 єн за євро – мінімум з 2008 р.

Наростаюча загроза банкрутств і нестача оборотних коштів стримують перспективи підвищення зарплат у невеликих та середніх фірмах, де зайнята переважна більшість найманих працівників у Японії. А це негативно впливає на ресторанний та готельний бізнес. Стрімке зростання цін змушує споживачів ретельно планувати витрати та економити на другорядних товарах та послугах. Очікується, що у логістичному бізнесі витрати зростуть через запровадження у 2024 році обмежень на понаднормову роботу водіїв. Влада Японії компенсує 100% зарплат малому бізнесу, який постраждав від коронавірусу

У III кварталі 2023 р. економіка Японії скорочувалася найшвидшими за два роки темпами в річному та квартальному обчисленні, показали попередні дані уряду, оскільки зростаюча внутрішня інфляція вплинула на споживчий попит і посилила проблеми з експортом, оскільки попит послабшав. ВВП Японії в III кварталі скоротився на 2,1% порівняно з попереднім роком після зростання на 4,8% у II кварталі порівняно з очікуваннями зниження на 0,6% за опитуванням Reuters.

У серпні 2023 р. Світовий банк оновив свої оцінки ВВП з ПКС країн світу на кінець 2022 року. Найбільшою економікою світу в 2022 р, як і раніше, були США з номінальним ВВП у \$25,46 трлн. Друге місце зайняв Китай (\$17,94 трлн), третє – Японія (\$4,17 трлн).

У Японії запроваджена інноваційна система онлайн-голосування з використанням технології блокчейн. Цукуба, відомий як науково-дослідний центр Японії, став першим містом у Японії, що випробувало нову систему. Поки що муніципальна влада використовує її для відбору найцікавіших для громадян пропозицій для соціально значущих проєктів. Технологія блокчейн

використовується для запобігання фальсифікації та зчитування даних голосування.

17 жовтня 2022 стало відомо, що Південна Корея починає цифрові ідентифікатори на основі блокчейна замість фізичних документів. В уряді країни розраховують, що цифрове посвідчення особи в майбутньому буде вбудоване в мобільні пристрої у вигляді програми та працюватиме аналогічно до фізичних посвідчень особи. Очікується, що упродовж двох років технологією скористаються близько 45 млн громадян. Як стверджує Су, у плані також передбачається прийняття децентралізованої системи ідентифікації, що означає, що уряд не матиме доступу до інформації, що зберігається на смартфонах, включаючи цифрові ідентифікатори, як і де вони використовуються. Якщо державні структури, що випускають посвідчення особи, не визнають достовірність посвідчень особи на основі блокчейну, їх неможливо буде використовувати для отримання більшості державних послуг.

28 грудня 2022 року Міністерство економіки та фінансів Південної Кореї оприлюднило новий план боротьби з надзвичайно низькою народжуваністю та швидким старінням населення країни. Населення Південної Кореї почало скорочуватися в 2021 році: після піку в 51,84 млн осіб у 2020 році показник знизився до 51,74 млн громадян. Згідно з прогнозами експертів, до 2070 року населення зменшиться до 37,66 млн осіб [83]. Очікується, що вже 2025-го четверта за величиною економіка Азії стане надстарим суспільством, у якому частка осіб віком 65 років і старше досягне 20% від загальної чисельності населення. Молоді люди побоюються створювати сім'ї через високі ціни на нерухомість, дорогу освіту та підвищену економічну занепокоєння в цілому. Сумарний коефіцієнт народжуваності в Південній Кореї знизився з 0,84 2020 року до 0,81 2021-го. Це найнижчий показник у світі. На вирішення проблеми держава виділила у період з 2006 по 2021 роки. 280 трлн геть (приблизно \$221 млрд), але ці кошти не допомогли.

Відповідно до нового плану підвищення народжуваності будуть зроблені кроки, щоб звести до мінімуму перерви в кар'єрі жінок через народження дитини, а також покращити умови для досягнення балансу між роботою та особистим життям. Надаватимуться додаткові робочі місця та доступне житло для молоді. Крім того, планується сформувати стабільний клімат для дітонародження та виховання дітей. Щоб вирішити проблему нестачі робочої сили через падіння народжуваності, уряд має намір наполягати на знятті обмежень щодо залучення іноземної робочої сили. Заходи також передбачають збільшення зайнятості людей похилого віку – у віці 65 років і більше: вони отримають певні пільги [73].

Згідно з глобальними демографічними прогнозами ООН та даними Світового банку, Корея – найшвидше старіюча країна у світі серед країн із ВВП на душу населення не менше \$30 000. ООН вважає, що населення Кореї скоротиться вдвічі до кінця XXI століття.

Після війни Україні слід мати доступ до фінансування, аналогічного тому, яке було в Південній Кореї у 1950–70-х роках. Основними джерелами будуть іноземна допомога та міжнародні кредити з державними гарантіями, що є політично обумовленими ресурсами. Приватні інвестиції прийдуть на наступних етапах, оскільки рівень внутрішніх заощаджень і інвестицій буде недостатнім для потреб у відновленні та рості (рис. 3.5).

Вже зараз іноземна допомога покриває половину витрат державного бюджету України, аналогічно ситуації в Кореї. Без іноземної допомоги країна стане неспроможною вижити. Якщо модель адекватно вибрана, то після війни Україна, ймовірно, слідуватиме шляхом Кореї в часи Лі Синмана, зберігаючи політичний режим, орієнтований на ренту (як свідчить використання "зернового коридору" для незаконного виведення капіталу).

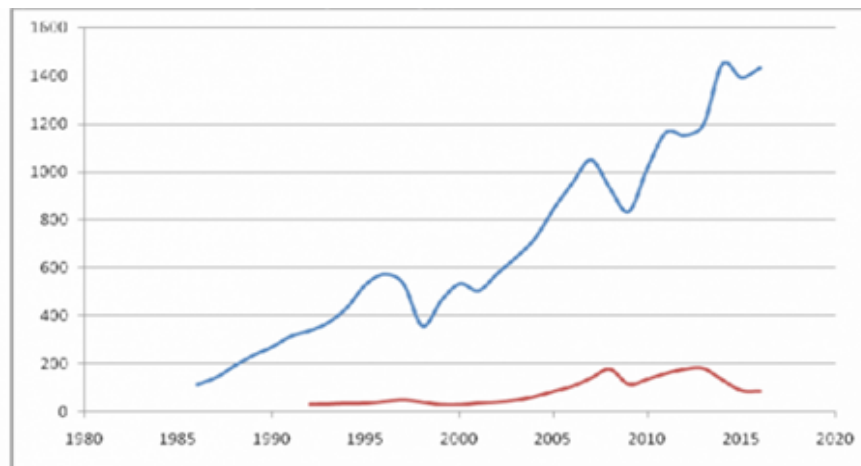

Рис. 3.5. Динаміка ВВП Південної Кореї і України, млрд дол.
(синє – Південна Корея, червоне – Україна) [73]

Це можливо, якщо США будуть взаємодіяти з Україною аналогічно до режиму Лі Синмана, де геополітичні аспекти вважаються пріоритетнішими за внутрішньополітичні питання, поки вони не спричинять соціальний вибух. Здається, що наразі США уникають помилок післявоєнної Кореї, приділяючи увагу і не лише геополітиці, але й внутрішній політиці України. Контроль за використанням допомоги є важливим елементом, який може стати фоном для внутрішніх змін.

Система, заснована на політичній ренті, не здатна самотійно змінитися. Зміни мають відбутися внутрішніми силами, і вплив зовнішніх факторів не є визначальним. Наразі невідомо, яким чином будуть трансформуватися націоналістичні політичні партії після війни та які нові політичні сили вийдуть на передній план. Тому передбачення політичних проблем використання іноземного фінансування після конфлікту є неможливим на даному етапі.

Довгострокове кредитування інвестиційних проєктів під державні гарантії може стати ключовим фінансовим інструментом у післявоєнному відновленні. Це джерело є більш доступним, ніж прямі іноземні інвестиції на даному етапі.

Отримання репарацій від Росії може стати величезним успіхом, але наразі немає чіткого плану, коли і як це відбудеться. Відсутність згоди Росії на виплату репарацій та їх значний обсяг ускладнюють цей процес. Минулі

спроби отримати репарації не дали результатів через відсутність правового механізму. Наразі єдине можливе джерело – рішення міжнародного суду, але нині акцент робиться на кримінальному переслідуванні злочину агресії, а не на проблемі репарацій.

Незаконний витік капіталу з України, зокрема до офшорних зон, є важливою проблемою. Цей явище може не лише втратити інвестиційний ресурс, але й стати перешкодою для іноземної допомоги. Перед використанням цього ресурсу слід уважно розглядати політичні та бюрократичні умови, аналогічні тим, як це було в Кореї у 1960–70-х роках.

Якщо Україна визначить політичні принципи для швидкого економічного зростання, привертання іноземного капіталу стане невідкладним пріоритетом через низький рівень внутрішніх заощаджень. Однак ризикований корейський сценарій, де 90–95% капіталу надходить у формі кредитів, стає надто небезпечним у зв'язку із слабкістю українського державного апарату вражатися таким рівнем ризику.

За умов недостатнього рівня внутрішніх заощаджень на початковому етапі (принаймні 10 років), залучення іноземного капіталу буде вирішальним фінансовим ресурсом. Ймовірно, іноземний капітал у формі допомоги буде доступний лише протягом перших післявоєнних років і обмеженими обсягами. Основним джерелом капіталу, принаймні протягом перших 10 років, повинні стати кредити під державні гарантії. Для цього необхідно мати збалансований державний бюджет, політичні, юридичні і адміністративні механізми ефективного використання позикового капіталу.

Припинення незаконного витоку капіталу повинно бути терміновим завданням влади, оскільки це не лише додає мільярди доларів інвестиційного ресурсу, але також може вплинути на отримання іноземної допомоги.

Хоча приклад Південної Кореї здається відмінним вибором для моделі відбудови післявоєнної України, обставини 70 років тому в Кореї і сучасні умови в Україні мають суттєві відмінності. Спочатку важливо визначити адекватність такої моделі, виявивши схожості та відмінності (табл. 3.6.)

Таблиця 3.6.

Схожі, відмінні та суттєві обставини у Південній Кореї 70 років тому та в сучасній Україні

Схожі обставини	Відмінні обставини	Суттєві відмінності
Наслідки війни	Розмір та розвиток країни	Безпека:
Гомогенізація суспільства	Рівень внутрішніх заощаджень та інвестицій	Демографія
Залежність від зовнішньої допомоги	Рівень доходів	Етнокультурні відмінності
Збільшення ролі збройних сил	Внутрішня політична ситуація	Державність
	Зовнішня політична ситуація:	Природні умови
		Соціальні витрати
		Індустріалізація
		Відтік капіталу
		Відтік робочої сили

Складено авторкою за джерелом [81]

Отже, Південна Корея також пройшла інтенсивні періоди економічної трансформації. Відома своєю стратегією "експорту-орієнтованої індустріалізації", країна досягла вражаючого економічного зростання та технологічного розвитку. Тому важливо врахувати ці відмінності для адекватного аналізу та вибору моделі відбудови, а також потрібна постійна робота для того, щоб підняти рівень внутрішніх заощаджень до 25–30% від ВВП протягом 10–15 років після завершення війни.

Таким чином, вплив на національні моделі розвитку включає питання: розвитку торговельної інфраструктури та збільшення конкурентоспроможності національних галузей; регулювання зовнішньої торгівлі та збільшення ефективності торгівлі; розвитку транспортної інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності економіки; розвитку цифрової інфраструктури та регулювання електронної торгівлі; підтримки мистецтва, культури та збереження культурної спадщини; мовної політики та освіти; розвитку культурної та медійної індустрії; туризму, гостьового прийому та підтримки культурних ініціатив; мовної політики та захисту мовних прав.

ВИСНОВКИ

Модернізація є процесом, який може відбуватися по-різному в різних країнах залежно від їх історичних, культурних, економічних і політичних умов. Вивчення модернізації дозволяє краще розуміти причини та наслідки трансформаційних процесів у країнах, а також прогнозувати можливі сценарії їх розвитку. Міжнародно-політичні дослідження модернізації сприяють встановленню взаємозв'язку між внутрішніми і зовнішніми чинниками модернізації, а також визначають роль і вплив міжнародних акторів і організацій на модернізаційні процеси.

Отже, за результатами кваліфікаційної роботи магістра зроблено наступні висновки:

1. Дослідження виявило значущість економічної модернізації для країн Східної Азії та висвітлило вплив таких теоретичних концепцій, як "економічний розвиток", "економічний націоналізм". Ці концепції стали ключовими для розуміння специфічних шляхів розвитку у регіоні.

2. Використання порівняльного аналізу та глибокого огляду історичних та економічних контекстів дозволило з'ясувати, як різні країни Східної Азії впоралися з викликами модернізації. Методологія дозволила визначити загальні тенденції та унікальні особливості кожної моделі.

3. Держава відіграє ключову роль у модернізаційних процесах країн Східної Азії. Активна участь уряду, впровадження стратегічних політик та програм сприяли стабільності та швидкому економічному зростанню.

4. Висновки підкреслюють важливість взаємодії між глобальними та внутрішніми факторами для досягнення успішної модернізації. Країни Східної Азії вдало використовують глобальні можливості, але при цьому зберігають контроль над внутрішніми економічними процесами.

5. Однією з основних тенденцій є вражаючий економічний зріст та успішна індустріалізація в країнах Східної Азії. Це свідчить про ефективність модернізаційних стратегій, спрямованих на розвиток промисловості та експортно-орієнтованих галузей.

6. Визначено, що активна роль держави є однією з основних передумов успішної модернізації. Гнучке втручання уряду в економіку та впровадження стратегій, спрямованих на підтримку економічного зростання, стали ключовими факторами.

7. Тенденції вказують на високий пріоритет розвитку науки та технологій у модернізаційних програмах. Країни Східної Азії активно інвестують у дослідження та розвиток, що сприяє створенню інноваційного середовища.

8. Країни Східної Азії демонструють схильність до глобальної економічної інтеграції. Активна участь у світових ринках та партнерство з міжнародними організаціями сприяють розвитку експортно-орієнтованих секторів.

9. Модернізація супроводжується значущими соціокультурними трансформаціями. Зміни у життєвому стандарті, освіті та структурі суспільства свідчать про глибокий вплив модернізаційних процесів.

10. Зазначено, що країни Східної Азії все більше приділяють увагу екологічності та сталому розвитку. Ініціативи щодо зменшення викидів та розвитку "зелених" технологій є важливим аспектом модернізаційних стратегій.

11. Українсько-східноазійське співробітництво стикається з економічними труднощами, такими як недостатній рівень торгівлі та інвестицій. Для подолання цих проблем важливо розробити стратегії залучення інвесторів та розширення торговельних зв'язків.

12. Дослідження підтверджує великий потенціал українсько-східноазійського співробітництва, зокрема у сферах сільського господарства, енергетики, науки та технологій.

13. Зазначено, що геополітичний контекст, зокрема відносини з Росією, може впливати на успішність українсько-східноазійського співробітництва. Необхідно враховувати ці аспекти при формуванні стратегій співпраці.

14. Посилення дипломатичних відносин сприятиме ефективній взаємодії.

15. Проблеми, пов'язані з культурними та мовними відмінностями, визначено як важливий виклик для співробітництва. Заходи щодо взаємного розуміння та культурного обміну можуть сприяти подоланню цих перешкод.

16. Українсько-східноазійське співробітництво має потенціал для взаємних переваг та інновацій. Спільні проєкти та технологічний обмін можуть стати каталізаторами розвитку.

Також висновки слугують фундаментом для подальших обговорень та розробки рекомендацій з покращення українсько-східноазійського співробітництва.

Отже, дослідження модернізації в міжнародно-політичному контексті сприяють кращому розумінню процесів зміни в політичних системах, прогнозуванню політичних та геополітичних ризиків, розвитку ефективних стратегій міжнародної співпраці та діалогу між державами з метою досягнення сталого розвитку та гармонії на світовій арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція Японії. URL: <https://kfcplaw.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%A2%D0%A3%D0%A6%D0%86%D0%98%CC%86%D0%9D%D0%86-%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%98-%D0%AF%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%86%D0%86%CC%88.pdf>
2. Мінфін. URL: minfin.com.ua/ua/currency/articles/investideya-kitay-razbiraem-vozmozhnye-varianty-vlozhitsya-vo-vtoruyu-ekonomiku-mira/
<https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/investideya-kitay-razbiraem-vozmozhnye-varianty-vlozhitsya-vo-vtoruyu-ekonomiku-mira/>
3. Національне бюро статистики Китаю. URL: http://www.stats.gov.cn/english/PressRelease/202304/t20230419_1938796.html
4. Бабкіна О. В. Політико-правова культура демократичного типу : проблеми формування // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 5. С. 5–10.
5. Бжезінський З. «Велика шахівниця: панування Америки і її геостратегічні імперативи». Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 237 с. 2.
6. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна. Київ: АМУПП, 2000. 200 с.
7. Гайтан В.В. Вплив інформаційних прав людини на трансформацію соціокультурного простору / В.В. Гайтан // «Право і суспільство: науковий журнал» / гол. ред. М.В. Корнієнко. Д. : ВМПЗ «Дніпропетровський гуманітарний університет», 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 3–8.
8. Гайтан В.В. Місце інформаційних прав у системі прав людини / В.В. Гайтан // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. О. : Юридична література, 2012. Вип. 68. С. 103–109
9. Гайтан В.В. Місце людини в постзахідному та євразійському сценаріях українського політичного флешмобу / В. В. Гайтан // «Гілея:

науковий вісник» : збірник наукових праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. К.: ПП «Видавництво „Гілея"», 2015. Вип. 92 (1). С. 314–317

10. Ганжуров Ю.С. Політологічна періодика України: хронологія, типологія, наукометрія // Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1/2 (25/26), 2015. С. 64–75

11. Гапотій В.Д. Основні правові системи світу: навч. посіб. / В.Д. Гапотій, О.Л. Жильцов, Г.І. Воржевітіна. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с.

12. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політико-правові системи світу: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 346 с.

13. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 266 с.

14. Глобальні проблеми світового розвитку: Навч. посібник. Харків, 2015. 256 с.

15. Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): Навч. посіб. Київ: «Либідь», 2010. 520 с.

16. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручн. / В. Головченко, В. Матвієнко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.

17. Дем'яненко Б. Л. Розвиток кратологічних знань в Україні. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гавриленко В. М., 2012. 794 с.;

18. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.

19. Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.

20. Ждамарова А. В. Зовнішня політика сучасної держави: основні підходи до визначення поняття // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні відносини». Вип. 6. 2019. С. 72–78.

21. Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науковопрактичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73–76.
22. Зовнішня політика у постбіполярному світі (аналіз. проблеми, прогнози) / За ред. Троян С.С. Київ, 2014. 180 с.
23. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
24. Ігнат'єв П.М. „Слон” і „дракон” в азіатській грі. Індокитайські відносини на тлі світових політичних процесів // Політика і час. 2006. № 6. С. 27–36.
25. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с. 10.
26. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики: XX – початок XXI ст. : навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, В. Борисенко та ін. К.: КНЕУ, 2006. 368 с.
27. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2009. 352 с.
28. Кармазіна М. Політична наука в Україні: дисертаційний аспект // Політичний менеджмент. 2006. № 3. С. 17–28
29. Кириченко В. Політичні системи світу. Кредитно-модульний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 218 с.
30. Кононенко С.В. Форми політологічного розуміння міжнародних відносин: монографія. К. : Інститут всесвітньої історії НАН України, 2012. 899 с.
31. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.

32. Коппель О. А. Міжнародні відносини ХХ століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
33. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
34. Круглашов В.М. Здобутки та проблемні питання розвитку вітчизняної політичної науки // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. К. 2009. Вип. 17. С. 71–79.
35. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДП», 2021. 252 с.
36. Курілло В. Є. Поділ понять «політична система» і «політичний режим» в підходах та визначеннях // Могилянські читання 2018: ХХІ Всеукраїнська науково-метод. конф. Миколаїв, 12–17 листоп. 2018 р. [Збірник тез]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2018. С. 5–7.
37. Лиман С. І. , Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28–30.
38. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71–74.
39. Мадісон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. К. : Либідь, 1997. 176 с.

40. Майборода О.М. Етнічність у міжнародній системі. Вид. 2-ге, виправ. і допов. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. 448 с.
41. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин. Львів : Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2002. С 21.
42. Мальський М.З., Мацях М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М. З. Мальський, М. М. Мацях. 4-е вид. К.: Знання, 2011. 406 с.
43. Марцун Є.В. Нова дипломатія Китаю // Політика і час. 2004. № 11. С. 57–66.
44. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
45. Міжнародні відносини та світова політика: підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 863 с.
46. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова Випуск 27'2020
19 6. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 204 с.
47. Новий погляд на історію Кореї: Підручник / За ред. Хо Сун Чьол; перекл. з корейськ. – Київ: Вид. Дім Дмитра Бураго, 2010. 336 с.
48. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник / Орлова Т.В.. К.: Знання, 2010. 487 с. 44.
49. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. Київ, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с.
50. Офіційний вісник України, 2015 р., № 38, ст. 1147; 2016 р., № 79, ст. 26
51. Політичні системи та режими сучасності: методичні вказівки / В. Є. Курілло. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 100 с.

52. Політологічний енциклопедичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. 2-ге вид., доповн. і переробл. К. : Генеза, 2004. 736 с.
53. Політологічний енциклопедичний словник: Навчальний посібник / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна. К. : Генеза, 1997. 400 с.
54. Поліщук О. Міжнародні відносини у 21 столітті: місце і роль України // Грані. 2019. Т. 22, № 9-10. С. 37–43.
55. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: монографія / за заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2008. 320 с.
56. Пронь С.В. Китай: зовнішня політика і дипломатія у другій половині ХХ століття. Миколаїв: «Іліон», 2012. 147 с.
57. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914–2014 років: навч. посіб. Миколаїв: Іліон, 2014. 72 с.
58. Рудич Ф. Політична наука в Україні: стан і перспективи // Політичний менеджмент. 2003. № 1. С. 5–18
59. Самойлов О.Ф. Глобалізація як культурно-історичне явище (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Київ: КиМУ, 2015. 282 с.
60. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. К.: НІСД, 2017. 496 с.
61. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Вид. 2-е, перероб. і доп. Харків: Еспада, 2009. 320 с.
62. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с. 49.
63. Україна в європейському безпековому просторі: Монографія / В.А. Манжола, О.Л. Хилько, С.О. Божко, В.М. Вдовенко; кер. авт. кол. В.А. Манжола; за заг. ред. В.В. Копійки. К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. 2012. 320 с.

64. Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / за ред. А. І. Кудряченка. К. : Фенікс, 2011. 632 с. 10. Камінський Є.Є. Світ переможців і переможених. Міжнародні відносини і українська перспектива на початку ХХІ століття. К. : Центр вільної преси, 2008. 326 с.
65. Цимбалістий В. Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. Посіб. / В. Ф. Цимбалістий. 3-тє вид..доповн. та випр. Львів: Новий світ. 2000, 2007. – 360 с.
66. Чекаленко Л. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем: Навчальний посібник. М. А. Кулініч, Н. О. Татаренко, В. Г. Циватий, за наук. ред. Л. Д. Чекаленко. Київ: ДАУ, 2013. 628 с.
67. Шайгородський Ю. Фактори інституалізації політичної науки в Україні // Сучасна українська політика. Спецвипуск: Політична наука в Україні: стан та перспективи розвитку. К. : Видавництво «Центр соціальних комунікацій», 2013. С. 60–71.
68. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин. 2-ге видання, виправ. і доповн. / За наук. ред. В.А. Гошовської. Київ, 2019. 256 с.
69. Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.
70. Ярмоленко В. Суперечка навколо островів Сенкаку (Дяюйдао): інтереси сторін і перспективи розв'язання // Зовнішні справи. 2012. № 12. С. 40–42.
71. Генеральна адміністрація митниць КНР. Економіка КНР: перспективи та виклики. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/ekonomika-knr-perspektyvy-ta-vyklyky>
72. Економіка та бізнес-клімат КНР. URL: <https://china.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/186-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-kitajem/ekonomika-ta-biznes-klimat-knr>

73. Економічне диво за одне покоління: Південна Корея - приклад для України. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/400091/ekonomichne-dyvo-za-odne-pokolinnya-pivden-na-koreya-pryklad-dlya-ukrayiny>
74. Експорт України 2022: вплив пів року війни на географію та обсяги продажів. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/eksport/eksport-ukraini-2022-vpliv-piv-roku-vijni-na-geografiu-ta-obsagi-prodaziv>
75. Зигар В. А. Зміни пріоритетів зовнішньої політики Китаю (1949–2018 pp.). 2019. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/2701>
76. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya-2023-roku>
77. Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/13>
78. Китай занурюється в боргову кризу і закривається від світу. Якими будуть наслідки? Піднебесна виробляє товари для всього світу, а його ВВП зростає вдвічі швидше, ніж у середньому на планеті. Однак це не триватиме вічно, зараз у країні великі проблеми. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/01/11/681284>
79. Китай може підтримати розвиток світової металургії у 2023 році. URL: <https://gmcenter.com.ua/posts/kytaj-mozhe-pidtrymaty-rozvytok-svitovoi-metalurhii-u-2023-rotsi/>
80. Китай поринає у демографічну кризу: що чекає на Сі Цзіньпіна під час третього строку правління. URL: <https://thepage.ua/ua/politics/krizi-v-kitayi-chomu-tretij-termin-si-czinpina-bude-vazhkim>
81. Новіков В. Післявоєнна економічна політика Південної Кореї як модель для України. URL: <https://biz.censor.net/m3407377>
82. Новий шовковий шлях до Китаю не працює, вантажі йдуть до Казахстану – Мінінфраструктури. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/600798.html>
83. Особливості країн світу. URL: <https://i-lug.gov.ua/continent/asia>

84. Перелік двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів у сфері правової допомоги та правового співробітництва у цивільних та кримінальних справах (ПО КРАЇНАХ). URL: <https://minjust.gov.ua/m/perelik-dvostoronnih-ta-bagatostoronnih-mijnarodnih-dogovoriv-u-sferi-pravovoi-dopomogi-ta-pravovogo-spivrobitnitstva-u-tsivilnih-ta-kriminalnih-spravah-po-krainah>

85. Підсумки зовнішньої торгівлі товарами України у I кварталі 2023 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/pidsumky-zovnishnoyi-torhivli-tovaramy-ukrayiny-u-i-kvartali>

86. Правої системи світу. Монголія. URL: <https://zen.in.ua/pravovi-sistemu-svitu/mongoliya>

87. Протистояння США та Китаю: порівняння економічного та військового потенціалу держав. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/03/23/infografika/svit/protystoyannya-ssha-ta-kytayu-porivnyannya-ekonomichnoho-ta-vijskovoho-potenczialu-derzhav>

88. Радзівська С., Ус І., Покришка Д. Глобальні домінанти розвитку Китаю. URL: <https://sg-sofia.com.ua/globalni-dominanti-rozvitku-kitaju>

89. Саміло Г.О. Змішані правові системи: проблеми класифікації // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Випуск 33. Том 1. 2015. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>

90. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf

91. У 2020 році Китай був головним торговельним партнером України URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytay-ukrayina/31043704.html>

92. Україна у геостратегічному контексті. Київ: КМА, 2006. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3158>

93. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи // Політичний менеджмент. 2005. № 5. С. 39–50. URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/fisun_typologii.pdf
94. Як фінансувався початок економічного дива: корейський досвід для України URL: <https://biz.censor.net/m3412626>
95. Bloomberg та Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) https://lb.ua/world/2022/02/25/506897_oesr_rozrivaie_vidnosini_z.html
96. Almond G. Comparative Political System // Journal of Politics. 1956. 18(3). P. 391–409.
97. Black C. The Dynamics of Modernization : A Study in Comparative History. / C. Black. New York : Harper & Row, 1966. 207 p. 4.
98. Dickovick, J. T., Eastwood J. Comparative Politics: Integrating Theories, Methods, and Cases. Oxford University Press; 3rd edition. 2018. 696 p.
99. Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 142. С. 4–14.
100. Germant G. Sociologia de la modernizacion: Estudios teoricos, metodologicos y aplicados a America Latina / G. Germant. Buenos Aires. 1969. – 513 p.
101. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
102. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 p.
103. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
104. Kissinger Henry. On China. New York: Penguin Press, 2011. 586 p.
105. Levy M. J. Modernization and the Structure of Societies / M. J. Levy. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1966.

106. Mahler, G. S. Comparative Politics: Exploring Concepts and Institutions Across Nations. Lynne Rienner Publishers, Inc. 2019. 504 p.
107. Manor I. Digitalization of Public Diplomacy. L.: Palgrave Macmillan, 2019. 356 p.
108. Mearsheimer J. The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2018. 328 p.
109. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics / J. Nye. New York : Public Affairs, 2005. 130 p.
110. Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.
111. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.
112. Roett R., Paz G. Latin America and the Asian Giants. Evolving Ties with China and India. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016. 336 p.
113. Stetsiuk N.M., Boichuk O.I., Strutynska T.Z. Politization of history and its role on the international relations: theoret ical and empirical analysis on example of Polish-Germany relations // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2022. Вип. 151. С. 10–26.
114. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.
115. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016. 384 p.
116. Foreign Affairs URL: <http://www.foreignaffairs.org/>
117. Global Policy Journal. URL: www.globalpolicyjournal.com Journal of Eurasian Studies. URL: <http://www.journals.elsevier.com/journal-of-eurasian-studies/>
118. Journal of Eurasian Studies. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-eurasian-studies>

119. Kiehl W. (ed.). America's Dialogue with the World. Washington DC: Public Diplomacy Council. 2006. 211 p. URL: <http://www.nyu.edu/>
120. The WWW Virtual Library: International Affairs Resources. URL: <http://www2.etoyn.edu/vl/>
121. World Policy Institute. URL: <http://www.worldpolicy.org/>
122. Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. U.S. Department of State. URL: <http://www.state.gov/>
123. World Policy Institute. URL: <http://www.worldpolicy.org/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 3.1

Нормативно-правова база між Україною і Китайською Народною
Республікою

Двосторонні договори	
Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах	1992
Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про екстрадицію	1998
Договір між Україною і Китайською Народною Республікою про екстрадицію	1998
Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про передачу засуджених осіб для відбування покарання	2001
Багатосторонні договори	
Конвенція з питань цивільного процесу	1954
Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень	1958
Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів	1961
Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах	1965
Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах	1970
Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей	1980
Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів	1980
Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми	1980
Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин	1988
Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом	1997
Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму	1999
Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності	2000
Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму	2005
Конвенція ООН проти корупції	2003

Джерело [84]

Нормативно-правова база між Україною і Монголією

Двосторонні договори	
Договір між Україною і Монголією про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах	1995
Багатосторонні договори	
Конвенція з питань цивільного процесу	1954
Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень	1958
Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів	1961
Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми	1980
Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів	1980
Конвенція про передачу засуджених осіб	1983
Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин	1988
Міжамериканська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах	1992
Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом	1997
Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму	1999
Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року та протоколи, що її доповнюють (Протокол проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітря та Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї)	2000
Конвенція ООН проти корупції	2003
Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму	2005

Джерело: [84]

Додаток В

Таблиця 3.3

Нормативно-правова база між Україною та Кореїською Народно-
Демократичною Республікою

Двосторонні договори	
Договір між Україною та Кореїською Народно-Демократичною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах	2003
Договір між Україною та Кореїською Народно-Демократичною Республікою про передачу осіб, засуджених до позбавлення волі, для подальшого відбування покарання	2004

Джерело: [84]

Нормативно-правова база між Україною та Японією

Багатосторонні договори	
Конвенція з питань цивільного процесу	1954
Конвенція про стягнення аліментів за кордоном	1956
Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень	1958
Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів	1961
Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах	1965
Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів	1980
Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей	1980
Конвенція про передачу засуджених осіб	1983
- Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин	1988
Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом	1997
Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму	1999
Конвенція РЄ про кіберзлочинність	2001
Конвенція ООН проти корупції	2003
Міжнародна конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму	2005

Джерело: [84]

Додаток Д

* індекс вище за відмітку в 50 п. вказує на зростання активності

Рис. 1.3. Динаміка виробничого індексу в Китаї у 2022-2023 рр. [79]

Додаток Е

Таблиця 1.2

Попередні результати розрахунку ВВП Китаю за I квартал 2023 р.

Показники	Абсолютна вартість, 100 млн юанів	Темп зростання порівняно з аналогічним періодом 2022 р., %
Валовий внутрішній продукт	284 997	4,5
Сільське господарство, лісове господарство, тваринництво та рибальство	12 257	3,8
Промисловість	94 823	2,9
Виробництво	79 567	2,8
Будівництво	13 574	6,7
Оптова та роздрібна торгівля	27 667	5,5
Транспорт, зберігання та пошта	12 092	4,8
Готелі та ресторани	4511	13,6
Фінанси	26 640	6,9
Нерухомість	19 611	1,3
Послуги з передачі інформації, програмного забезпечення та інформаційних технологій	13 520	11,2
Орендна та лізингова діяльність, бізнес- послуги	9692	6
Інші	50 611	4

Джерело: [3]

Основний експорт Китаю в січні – квітні 2023 р., млн дол. США

Найменування	Одиниці виміру	Обсяг експорту за 4 місяці 2023 р., всього		Зміна проти 4 місяців 2022 р., %	
		Кількість	Вартість	Кількість	Вартість
Сільськогосподарська продукція*	-	-	31 738,7	-	6,4
Риба і ракоподібні, молюски та інші водні безхребетні	10 тис. т	114,1	65 44,5	1,3	-7,2
Зернові культури	10 тис. т	54,8	449,3	-40,2	-17,2
Нафтопродукти	10 тис. т	2190,0	17 122,6	44,3	41,4
Рідкісноземельні метали	т	16411,2	318	-4,1	-9,3
Китайські медичні матеріали та медикаменти	т	49307,0	445,4	10,6	-2,7
Добрива	10 тис. т	737,5	2743,9	25,1	7,1
Вироби з пластмаси	-	-	34 238	-	4,4
Валізи, сумки та аналогічні вироби	10 тис. т	98,9	12 259,8	18,1	31,7
Текстильна пряжа, тканини та вироби з них	-	-	44 808,8	-	-8
Одяг та аксесуари до одягу	-	-	48 075,1	-	2,5
Взуття	10 тис. т	282935,7	16 569,8	-0,9	3,2
Керамічні вироби	10 тис. т	531,7	9298,9	5,8	6,6
Металопродукція	10 тис. т	2801,4	33 890,9	55	32,8
Алюміній та вироби з нього	т	1839608,6	6559,3	-17,3	-27,1
Меблі та їхні частини	-	-	21 633,8	-	-4,8
Іграшки	-	-	12 770,6	-	3,1
Механічна та електротехнічна продукція*	-	-	646 460,2	-	2,4
Продукція загального машинобудування	-	-	19 209,2	-	6,8
Обладнання для автоматичної обробки інформації та його частини	-	-	58 365,3	-	-26,9
Мобільні телефони	10 тис. комп.	23179,3	41 146,2	-13,2	-10,5
Побутова техніка	10 тис. комп.	110521,6	28 579	-1,4	-2,5
Аудіо- та відеопристрої та їхні частини	-	-	11 426,8	-	0,1
Інтегральні схеми	100 млн шт.	821,2	42 728	-11,7	-15,2
Моторні транспортні засоби (у т. ч. шасі, оснащені двигунами)	10 тис. авто	149,4	29 683	76,5	103,6
Автомобільні компоненти та деталі	-	-	28 682	-	15,8
Судна	суден	1567,0	7008,8	61,7	20,5
LCD панелі	10 тис. шт.	50907,1	8035,8	-4,7	-18,5
Медичні або хірургічні інструменти та апарати	-	-	5872,6	-	-1,4
Лампи, освітлювальна арматура та їхні частини	-	-	13 767,5	-	1,1
Високотехнологічна продукція*	-	-	269 578	-	-13,4

* – містять відповідні товари, наведені в таблиці.

Джерело: [71]

Додаток К

Таблиця 1.4

Основний імпорт Китаю в січні – квітні 2023 р., млн дол. США

Найменування	Одиниці виміру	Обсяг імпорту за 4 місяці 2023 р., всього		Зміна проти 4 місяців 2022 р., %	
		Кількість	Вартість	Кількість	Вартість
Сільськогосподарська продукція*	-	-	79 974,8	-	11,2
М'ясо (у т. ч. субпродукти)	10 тис. т	254,4	9454,5	12,7	7,7
Свіжі або сушені фрукти та горіхи	10 тис. т	269,3	6495,1	-4,5	14,5
Зерно	10 тис. т	5085,2	28 078,6	0,5	8,6
Соя	10 тис. т	3028,6	20 020,3	6,8	12,5
Рослинні олії	10 тис. т	309	3708,4	136,5	87,8
Залізна руда та концентрати	10 тис. т	38 468,4	43 755,3	8,6	-4
Мідна руда та концентрати	10 тис. т	875,9	19 190,2	6,7	-6
Вугілля та лігніт	10 тис. т	14 247,6	18 551,7	88,8	53,9
Сира нафта	10 тис. т	17 876,9	104 686,4	4,6	-11,6
Продукти переробки нафти	10 тис. т	1358,7	8091,4	68,6	26,6
Природний газ	10 тис. т	3568,7	21 575,9	-0,3	-0,2
Рідкісноземельні метали	т	59 643,8	846,1	41,9	76,5
Фармацевтична продукція	т	117 408,1	18 540,5	36,1	30,8
Добрива	10 тис. т	393,3	2191,4	19,3	47,4
Косметика та засоби догляду	т	121 779,7	6704,2	-8,1	-10,7
Пластмаси в первинному вигляді	10 тис. т	951,1	15 019,2	-7,6	-23,5
Натуральний і синтетичний каучук (у т. ч. латекс)	10 тис. т	276	4059,1	15,2	-9,9
Дерев'яні колоди та пиломатеріали	10 тис. м ³	2179,0	4558,2	-1,9	-12,5
Целюлоза паперова	10 тис. т	1137,9	8885,8	13,8	31,2
Текстильна пряжа, вироби з тканин	-	-	3330,3	-	-23,4
Сталеві вироби	10 тис. т	249,8	4312,2	-40,1	-31,4
Необроблена мідь і вироби з міді	т	169 4811,7	15 049,5	-12,6	-23,7
Механічна та електротехнічна продукція*	-	-	281 126,1	-	-20,6
Верстати	компл.	29804	2133,1	-4,4	-14,7
Обладнання та компоненти автоматичної обробки даних	-	-	12 969,7	-	-36,7
Діоди та аналогічні напівпровідникові прилади	100 млн шт.	1383,1	7714,7	-38,9	-18,3
Інтегральні схеми	100 млн шт.	1468,4	105 573,7	-21,1	-25,6
Автомобілі (у т. ч. шасі)	10 тис. авто	22,5	14 463	-28,9	-28,1
Автомобільні компоненти та деталі	-	-	8159,2	-	-24,6
Літак власною масою понад 2 т	літак	68	3876,4	112,5	106,7
LCD панелі	10 тис. шт.	443 54,4	3699,8	-15,6	-39,1
Медичні прилади	-	-	4459,8	-	-0,8
Високотехнологічні продукція*	-	-	206 410,3	-	-19,3

* – містять відповідні товари, наведені в таблиці.

Джерело: [71]

Додаток Л

Таблиця 3.5

Товарна структура зовнішньої торгівлі України товарами за січень – червень
2023 р.
(млн дол. США)

Код та найменування	2022				2023				Зміни до попереднього періоду		
	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт
Всього	47 939	22 648	25 291	-2 642	49 841	19 407	30 434	-11 027	4%	-14%	20%
1-24 Продовольчі товари та сів продукція	12 822	10 060	2 762	7 298	15 229	11 761	3 468	8 293	19%	17%	26%
25-26 Мінеральні продукти	2 522	2 361	161	2 200	1 110	986	124	862	-56%	-58%	-23%
27 Паливно-енергетичні товари	6 869	431	6 438	-6 007	6 075	236	5 838	-5 602	-12%	-45%	-9%
28-40 Продукція хімічної промисловості, каучук	5 650	1 042	4 608	-3 566	6 101	597	5 504	-4 906	8%	-43%	19%
41-43 Шкіряна, хутро, та вироби з них	168	65	103	-38	172	46	126	-79	2%	-29%	22%
44-49 Деревина та целюлозно- паперові вироби	1 576	1 160	416	743	1 431	941	490	452	-9%	-19%	18%
50-67 Текстиль, текстильні вироби, взуття	1 660	447	1 212	-765	1 607	238	1 369	-1 132	-3%	-47%	13%
68-70 Вироби із каміння, скла, кераміка	412	174	238	-64	460	150	310	-160	12%	-14%	30%
72-83 Метали та вироби з них	5 115	4 004	1 111	2 893	3 592	2 116	1 476	641	-30%	-47%	33%
84-90 Машини, устаткування та транспорт	9 378	2 356	7 022	-4 667	10 545	1 660	8 885	-7 225	12%	-30%	27%
Інші товари	1 767	549	1 218	-669	3 518	674	2 844	-2 170	99%	23%	134%

Джерело: [76]

Харківський національний
університет ім.В. Н. Каразіна
м.Харків
05.12.2023

Екзаменаційній комісії із захисту
кваліфікаційних робіт магістрів
студентів спеціальності 291
«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

ЗОВНІШНЯ РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра студентки спеціальності 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Полякової Ольги Володимирівни

на тему: «Вплив національних моделей модернізації на зовнішньополітичні
стратегії країн Східної Азії»

Кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, оскільки розвиток регіону Східної Азії має значущий вплив на світову політичну та економічну картину. Країни регіону, в останні десятиліття розвиваються економічно вражаючими темпами. Модернізація їхніх господарств має значення для глобальної економіки, а зовнішньополітичні стратегії цих країн визначають їхню роль у світовому економічному ландшафті. Східна Азія є ключовою геополітичною областю, і розуміння того, як кожна країна розвиває свою національну модель модернізації, допомагає прогнозувати її геополітичну роль та взаємодію з іншими країнами. Східна Азія стикається з багатьма глобальними викликами, такими як зміни клімату, міграційні кризи, тероризм і інші. Спосіб, яким країни реагують на ці проблеми, формує їхні зовнішньополітичні пріоритети та стратегії співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Тема повністю розкрита. Рецензована робота магістра складається з трьох частин. У першій частині розкрито модернізацію як об'єкт міжнародно-політичних досліджень, понятійно-категоріальний апарат дослідження та соціально-політичний та економічний профіль регіону. У другій частині авторкою проведений аналіз історичних особливостей формування концепції

модернізації регіону, в тому числі національні особливості модернізації східноазійського суспільства. Третя частина роботи присвячена аналізу нормативно-правової бази та основним етапам, напрямкам розвитку азійського вектора, а також прогнозуванню пріоритетних напрямків взаємодії.

Полякова О. продемонструвала глибокі знання особливостей, норм, принципів і сутності сучасних міжнародних відносин в умовах глобалізації.

До недоліків роботи слід віднести дещо несистемний підхід авторки до питань, що розглядаються в кваліфікаційній роботі, в тому числі з точки зору політико-правової їхньої суті, а також поверхневу характеристику деяких країн регіону.

До позитивних сторін роботи можна віднести те, що авторці вдалося узагальнити значний обсяг вихідної інформації з різних джерел та представити роботу, яка може мати практичне застосування в сучасній міжнародній системі.

У цілому кваліфікаційна робота магістра відповідає затвердженій темі та виконана відповідно до завдань. Тему роботи можна визначити як актуальну та своєчасну, критично важливою для розуміння динаміки цього регіону та його взаємодії з іншими частинами світу.

Роботу відрізняє знання авторкою предмета дослідження, аналіз основних проблем зазначеної теми та творчий підхід.

Кваліфікаційна робота виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам і заслуговує оцінки «добре» (83 б.).

Рецензент:
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології,
соціології культурології
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Ю. Калюжна

Юлія КАЛЮЖНА

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу магістра студентки
освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії:
сходознавство»

Полякової Ольги Володимирівни

на тему «Вплив національних моделей модернізації на зовнішньополітичні
стратегії країн Східної Азії»

05.12.2023 р.
м. Харків

Здобувачка вищої освіти Полякова Ольга Володимирівна працювала над кваліфікаційною роботою у відповідності до складеного плану-графіку та вимог методичних вказівок. Вчасно подавала частини роботи.

Здатність визначити і вивчити різні національні моделі модернізації та їхній вплив на зовнішньополітичні стратегії країн Східної Азії свідчить про глибоку обізнаність здобувачки в питаннях міжнародних відносин і регіональних студій, зокрема в сходознавстві. Підхід до аналізу виявляється відносно системним та обґрунтованим.

Особливу увагу заслуговує здатність здобувачки аналізувати та порівнювати різні стратегії модернізації та їхні наслідки на зовнішньополітичні дії країн, критично аналізувати різні підходи та концепції, що визначають моделі модернізації в регіоні. Глибина теоретичного розуміння та практичний підхід до роботи підтверджують достатній рівень підготовки та аналітичні навички Полякової О. Висновки та рекомендації здобувачки про те, які чинники визначають зовнішньополітичні рішення країн Східної Азії, дозволяють зрозуміти глибокі зв'язки між внутрішньополітичними та економічними процесами в цьому регіоні.

Здобувачка демонструє здатність синтезувати та висловлювати власні висновки, що свідчить про наукову самостійність.

Певним недоліком під час написання кваліфікаційної роботи Полякової О. В. є непослідовне дотримання наукових стандартів та методології дослідження.

Проте здобувачка скористалась різноманітними джерелами та теоретичними підходами для підтримки своїх аргументів. Такий аналітичний підхід дозволив Ользі глибше зрозуміти та інтерпретувати складні процеси, що відбуваються в країнах Східної Азії.

У ході виконання кваліфікаційної роботи Полякова О. В. проявила старанність, здатність та вміння застосовувати набуті знання для вирішення складних завдань, обізнаність у сучасній системі міжнародних відносин.

Реагувала на зауваження керівника об'єктивно, в результаті чого було вчасно написано кваліфікаційну роботу на актуальну тему.

Вважаю, що робота відповідає вимогам і може бути допущена до захисту в ЕК.

Науковий керівник:

кандидат політичних наук, доцентка

Ганна ПАНАСЕНКО